

Fredagen den 15 september

Kl. 9.00–12.48

§ 1 Prövning av yrkande om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven (S)

*Prövning av yrkande
om misstroende-
förklaring mot
statsminister
Stefan Löfven (S)*

Anf. 1 TALMANNEN:

Under kammarens sammanträde den 13 september 2017 väckte Paula Bieler, Sverigedemokraterna, ett yrkande om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven. Yrkandet biträdades av minst 35 ledamöter och bordlades en första gång senare samma dag. Yrkandet bordlades ytterligare en gång den 14 september 2017, och det ska nu tas upp till avgörande.

Ordet för att avge röstförklaring har begärts av Anders Ygeman, Jessica Polfjärd, Jimmie Åkesson, Jonas Eriksson och Mia Sydow Mölleby. Någon replikrätt föreligger inte på dessa anföranden.

Anf. 2 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Sverigedemokraterna har begärt att riksdagen ska förklara att statsminister Stefan Löfven inte åtnjuter riksdagens förtroende. Ett misstroendevotum mot statsministern är det kraftfullaste verktyg som riksdagen kan använda mot en sittande regering. Det är detsamma som att yrka på hela regeringens avgång, vilket följer av bestämmelserna i regeringsformen. Det bör därför användas med urskillning och omsorg. Sverigedemokraternas begäran präglas tyvärr varken av urskillning eller av omsorg.

Det är inte heller första gången som Sverigedemokraterna begär en misstroendeförklaring under denna mandatperiod. Det är inte heller andra gången, utan det är tredje gången på mindre än tre år som Sverigedemokraterna vill använda detta verktyg. Vid de två föregående tillfällena var Sverigedemokraterna dessutom det enda parti som röstade för misstroendeförklaring. Jag förutsätter att voteringen i dag ger samma resultat.

Herr talman! Vi lever i en osäker omvärld. Spänningarna i vårt närområde ökar. Utvecklingen på den koreanska halvön gör att kärnvapenhotet återigen kastar mörka skuggor över världen. I denna oroliga tid vill Sverigedemokraterna genom misstroendeförklaring mot statsministern kasta in Sverige i en regeringskris.

Jimmie Åkesson, du agerar inte med Sveriges bästa för ögonen utan för det som du tror gynnar ditt eget snäva partiintresse. Ditt agerande är ett uttryck för ett simpelt politiskt spel som jag är övertygad om att Sveriges medborgare ser igenom.

Prot. 2017/18:5
15 september

-----

*Prövning av yrkande
om misstroende-
förklaring mot
statsminister
Stefan Löfven (S)*

Den socialdemokratiska riksdagsgruppen yrkar avslag på förslaget att uttala misstroende mot statsminister Stefan Löfven. Han, liksom hela regeringen, har vårt fulla och odelade förtroende.

(Applåder)

Anf. 3 JESSICA POLFJÄRD (M):

Herr talman! Låt mig inledningsvis för Moderaternas, Centerpartiets, Liberalernas och Kristdemokraternas räkning understryka allvaret i den situation som har uppstått genom lagbrotten vid Transportstyrelsen och regeringens bristande kommunikation och hantering.

Det är ännu svårt att överblicka de fulla konsekvenserna av det som har inträffat. Säkerhetsrisken uppstod när stora mängder sekretessbelagd information som rör rikets säkerhet och enskilda personer hanterades i strid med gällande lagstiftning. Detta skedde i ett försämrat säkerhetsläge då det är av särskild vikt att agera ansvarsfullt.

Vi kan inte utesluta att mycket känsliga uppgifter som kan skada såväl enskilda som Sverige som land kan ha blivit tillgängliga för främmande makt. Både Försvarsmakten och Säpo pekar på att det som har inträffat är allvarligt. Chefen för Säpo har konstaterat att de uppgifter som inte har skyddats på rätt sätt måste betraktas som att de kan ha hamnat i orätta händer. Försvarsmakten har behövt vidta åtgärder för att hantera konsekvenserna av den omfattande läckan.

Hanteringen av säkerhetskrisen har även blottlagt stora brister i regeringens arbete och ansvarstagande. Två statsråd och en statssekreterare har redan avgått till följd av sina delar i det informationshaveri som har rått i Regeringskansliet.

Ytterst är det statsministern som har ansvaret för hur regeringen och Regeringskansliet arbetar. Den nya information som har framkommit under de senaste veckorna riktar ett tydligare fokus mot statsministern och hans närmaste krets.

Många frågor återstår för statsministern att besvara. Vi kommer inte att nöja oss förrän alla kort ligger på bordet. Där är den fortsatta granskningen av statsministerns och regeringens agerande helt central.

Att vi i dag avstår från att rösta ska inte tolkas som att vi i någon del frikänner statsministern från ansvar för säkerhetskrisen och hanteringen av densamma.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders W Jonsson (C), Christer Nylander (L) och Andreas Carlson (KD).

Anf. 4 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Under sommaren har avslöjanden avlöst varandra om medvetna brott mot lagar, om läckage av säkerhetsklassad information som har skett i samband med Transportstyrelsens upphandling av it-tjänster.

Redan i slutet av juli stod det klart att minst tre statsråd bär ett särskilt ansvar, och hela oppositionen förklarade att de hade förlorat sitt förtroende för dessa.

Vi från Sverigedemokraterna menade redan då att för det fall att statsministern själv inte insåg allvaret i deras agerande skulle vi anse även hans förtroende förbrukat.

Mandatperiodens fjärde arbetsår har nu inletts. Tidigare i veckan presenterade statsminister Stefan Löfven sin regeringsförklaring inför detta riksmöte. Det innebar också att den tidsfrist som vi från Sverigedemokraterna hade gett honom, för att visa förståelse och för ta ansvar för säkerhets haveriet på Transportstyrelsen, har löpt ut.

Det är i dag också klarlagt att rikets säkerhet åsidosatts, inte bara av de då aktuella statsråden utan av såväl tjänstemän som politiker på flera nivåer. Ett antal personer har lämnat sina uppdrag, och vid varje sådant tillfälle har statsministern meddelat att det har varit deras egna beslut.

Den av oss efterfrågade insikten har inte visat sig. Under tiden som gått har informationsflödet dessutom gått allt närmare statsministern själv. Därtill har ett antal avgörande frågeställningar väckts gällande exempelvis verksamheten – eller snarare bristen på verksamhet – inom det av statsministern instiftade säkerhetspolitiska rådet.

Sammantaget är det för oss uppenbart att endera av två scenarier har utspelat sig under de senaste åren. Scenario 1 innebär att informationsflöden inom regeringen och Regeringskansliet i frågor av yttersta vikt fungerar minst sagt bristfälligt och att statsministern inte bara misslyckats med att styra upp detta utan dessutom tar det med ro.

Scenario två innebär att statsministern hellre skyller ifrån sig på andra och förnekar kännedom om sådana frågor och brister i sitt agerande till följd därav.

Oavsett vilket av dessa scenarier som är det korrekta är de lika oförklarliga som oförsvarliga. Det är vår mening att statsministern inte tar sitt ansvar på allvar. Sverigedemokraterna yrkar i enligt med 13 kap. 4 § regeringsformen att riksdagen ska förklara att statsminister Stefan Löfven icke åtnjuter riksdagens förtroende.

Sedan finns det också andra omständigheter som jag menar är värda att lyfta i det här sammanhanget, nämligen Stefan Löfvens oförmåga att driva igenom sin egen politik i riksdagen, ett inställt nyval, migrationshaveriet, krisen i vården, krisen inom polisen och så vidare.

Jag menar att man som opposition har ett ansvar att agera. De senaste dagarna har det talats mycket om hur kraftfullt misstroendeinstrumentet är, att det ska användas väldigt försiktigt och så vidare. Jag håller med om detta. Men nu har vi en situation i landet som vi inte är vana vid, nämligen att inget av de traditionella blocken har en egen majoritet. Därför blir detta ett instrument som kommer att användas oftare i Sveriges riksdag. Jag tycker inte att det är det minsta konstigt.

Det heter också att vi har en orolig omvärld. Det har vi, herr talman, men då är det ännu viktigare att vi avsätter en regering som inte tar säkerheten på allvar.

(Applåder)

Anf. 5 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! Statsministern åtnjuter Miljöpartiets fulla förtroende. Att statliga tjänstepersoner medvetet bryter mot svensk lag är förstås oacceptabelt. De brister och missbedömningar som har förevarit har såväl myndighetspersonal som statsråd och statssekreterare fått ta konsekvenserna

av. Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att utreda Transportstyrelsens upphandling av it-drift och för att säkra att säkerhetsklassad information hos andra myndigheter hanteras på ett korrekt och säkert sätt.

Hos Miljöpartiet finns ingen tvekan om att statsministern tar dessa frågor på största allvar. Statsministern har inte tagit denna fråga med ro. Att Sverigedemokraterna saknar förtroende för statsminister Löfven och den rödgröna regeringen är vare sig oväntat eller okänt. För att tydliggöra detta behöver man knappast använda sig av missförtroendeförklaringar i parti och minut. Det tycks gå inflation i hoten om missförtroendeförklaringar.

Som tidigare har nämnts är det inte första gången som SD provat att väcka yrkanden om misstroende mot statsministern och andra statsråd. Man gillar inte regeringens politik, och då hotar man med misstroendeförklaring. När något händer, innan man egentligen vet vad som har skett och sakliga utredningar och granskningar har fått ha sin gång, ropar man på missförtroendeförklaringar.

Missförtroendeförklaring är ett kraftfullt verktyg. Det är ett vapen som är tänkt att fungera som en yttersta garanti för parlamentarismen. Svenska folket har rätt att förvänta sig att det inte används slentrianmässigt eller som en del i det politiska spelet.

Jag yrkar på den miljöpartistiska riksdagsgruppens vägnar avslag på förslaget om att uttala misstroende mot statsminister Löfven.
(Applåder)

Anf. 6 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Dagens misstroendeomröstning har ingen rimlig grund. Vänsterpartiet anser inte att detta är seriöst, och vi ser därför inget skäl att stödja Sverigedemokraternas yrkande.

I det senaste valet sa svenska folket sitt. Man röstade fram denna riksdag, och utifrån valresultatet kunde Stefan Löfven tillträda som Sveriges statsminister. När Stefan Löfven då meddelade att han inte ville bilda regering med Vänsterpartiet tog vi konsekvensen av det. I statsministeromröstningen 2014 valde vi att avstå från att rösta. Vi har sedan dess agerat som ett oppositionsparti, som vänsteralternativet i svensk politik.

Vi har dock varit ett konstruktivt oppositionsparti, och vi avser att fortsätta vara det. Vi har förhandlat med regeringen om överenskommelser och budgetar, där vi har bidragit till att både bygga ut välfärden och öka jämlikheten. Men Vänsterpartiet är inte en del av regeringen. Vi är i opposition, och därför kommer vi att avstå i dagens omröstning.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Ärendet om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven (S) skulle nu avgöras.

För bifall till yrkandet krävdes enligt 13 kap. 4 § regeringsformen att mer än hälften av riksdagens ledamöter röstade ja. Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning med omedelbar rösträkning.

Votering:
43 för bifall
136 för avslag
155 avstod
15 frånvarande

Prot. 2017/18:5
15 september

Talmannen konstaterade att mindre än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således avslagit yrkandet om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 41 SD, 1 M, 1 -
För avslag: 112 S, 24 MP
Avstod: 77 M, 22 C, 21 V, 19 L, 16 KD
Frånvarande: 1 S, 5 M, 6 SD, 1 MP, 2 -

§ 2 Förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Yrkandet om misstroendeförklaring mot försvarsminister Peter Hultqvist (S)

Talmannen meddelade att prövningen av yrkandet skulle äga rum *tisdagen den 19 september kl. 13.00*.

§ 3 Anmälan om ordförande i utskott

Talmannen anmälde att *Beatrice Ask* (M) valts till ordförande i konstitutionsutskottet under tiden för *Andreas Norléns* (M) ledighet den 14 september–31 december.

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2017/18:FPM1 Direktiv om ändringar i 2006 års sjöarbetskonvention
KOM(2017) 406 till trafikutskottet

§ 5 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till försvarsutskottet:
RiR 2017:17 Strålsäkerhetsmyndighetens kärnkraftstillsyn

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner
2017/18:14 till utbildningsutskottet
2017/18:15 till näringsutskottet

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2016/17:583 om politisering av utredningsväsendet

Anf. 7 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Johan Hultberg har frågat statsministern dels om inte statsministern ser en allvarlig risk i att trovärdigheten för utredningsväsendet allvarligt skadas när det politiseras genom att ett stort antal utredningsuppdrag ges till utredare som inte står fria från den dagsaktuella partipolitiken, dels hur statsministern ser på utredningsväsendets roll i den svenska demokratin och hur statsministern vill utveckla densamma.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag vill börja med att understryka att beslut om att utse utredare fattas på saklig grund efter noggranna överväganden. Som konstitutionsutskottet har uttalat kan politisk erfarenhet vara en saklig grund bland flera när det ingår i utredningsuppdraget att lägga fram förslag som innebär sådana avvägningar mellan olika intressen där politiska värderingar spelar en viktig roll. Detta innebär att politiker, till exempel riksdagsledamöter, ibland utses till utredare. Så skedde även under alliansregeringarna 2006–2014, då politiker vid ett flertal tillfällen utsågs till utredare. Jag kan inte se att det under den nuvarande regeringen skulle ha skett någon förändring som kan leda till att utredningsväsendets trovärdighet skadas.

Utredningsväsendet spelar en viktig roll i den svenska demokratin. Det är av central betydelse för regeringens möjlighet att lämna förslag om bland annat lagstiftningsåtgärder till riksdagen. Regeringen kommer att verka för att utredningsväsendet även i fortsättningen kan leverera beslutsunderlag av hög kvalitet, men ser för närvarande inte behov av att vidta några särskilda åtgärder.

Anf. 8 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag tackar justitie- och inrikesministern för svaret, även om jag ställde interpellationen till statsministern, vilket jag gjorde eftersom detta är en fråga som är av övergripande karaktär och handlar om hur regeringens arbete i stort genomförs. En central del av regeringens arbete är utredningsväsendet. Det är en viktig del för att få fram de underlag som ligger till grund för regeringens förslag till lagstiftning, som vi fattar beslut om här i kammaren.

Det är alldeles givet så att regeringen har och ska ha rätten att tillsätta sina utredningar och formulera deras direktiv. Regeringen har här en stor frihet, men med denna frihet följer ansvar. Man har, tycker i alla fall jag, ett stort ansvar för att slå vakt om utredningsväsendets självständighet och därmed det höga förtroende som utredningssystemet åtnjuter.

Nu uppfattar jag dock, herr talman, att regeringen underminerar tilltron till utredningsväsendet genom att politisera det och låta än den ena, än den andra partikamraten leverera – om uttrycket tillåts – beställningsjobb.

Ministern sa i sitt svar att politiker, till exempel riksdagsledamöter, ibland utses till utredare. Men nu är det inte så att vi talar om några enstaka utredare som råkar vara riksdagsledamöter eller på annat sätt har en koppling till dagspolitiken, utan nuvarande regering har gjort detta till lite av en trend. Det har blivit extremt vanligt förekommande att de särskilda utredarna har en partinål på kavajslaget. Som av en händelse råkar också de politiker som blir utsedda till utredare vara socialdemokrater, miljöpartister och i något enstaka fall vänsterpartist.

Listan över statliga utredningar som leds av personer som inte står fria från dagspolitiken börjar nu bli väldigt lång. Agneta Börjesson, riksdagsledamot för Miljöpartiet, fick utreda hyresgästernas ställning. Anna-Lena Sörenson, riksdagsledamot för S, utreder apoteksmarknaden. Anders Wallner, MP:s förra partisekreterare, utreder det kontroversiella förslaget om ett nytt friår, eller alterneringsår, som är det nya ordet från regeringen. Maria Ferm, riksdagsledamot, gruppleddare och migrationspolitisk talesperson för MP, utreder lagliga vägar in i Europa. Åsa Romson, den förra miljöministern, utreder Sveriges miljöövervakning. Lise Nordin, riksdagsledamot och energipolitisk talesperson för Miljöpartiet, utreder frågor om energieffektiviseringar. Den senaste utnämningen var väl av Nooshi Dadgostar, som är riksdagsledamot för regeringens stödparti Vänsterpartiet och nu utreder byggrätter.

Herr talman! Jag tycker att det är alldeles uppenbart att det inte rör sig om några enstaka eller något enstaka fall. Vi ser här en tydlig trend: att regeringen låter partivänner få ansvar för viktiga statliga utredningar i frågor som många gånger är av ganska känslig karaktär. Migrationspolitiken är laddad. Där hade det verkligen tjänat att ha en utredare som står fri från dagspolitiken och kan ta fram ett underlag som kan skapa förutsättningar för breda överenskommelser.

Jag måste verkligen fråga statsrådet om inte regeringen ser något problem med den trend som man har skapat. Är inte regeringen bekymrad? Ser inte regeringen åtminstone en risk för att alla dessa politiska utredare faktiskt undergräver tilltron till utredningsväsendet och att det i sig är ett demokratiproblem?

Anf. 9 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Först vill jag ta upp det formella. Att utse en utredare är en grannlaga uppgift. Det är väldigt mycket som ska vägas in. Det är oftast en svår uppgift att genomföra utredningar, och den man utser måste kunna klara sin uppgift: att ge ett bra beslutsunderlag till regeringen.

Jag har suttit i regering i sju år och har varit med om att utnämna ett stort antal utredare, både politiker och icke-politiker, till både parlamentariska kommittéer och enmansutredningar. Väldigt ofta behövs en jurist för att göra en utredning. De allra flesta utredare är jurister. Men ibland är politisk erfarenhet helt avgörande för att uppdraget ska lyckas. Det är inte alltid så att de jurister man utser gör ett bättre jobb och gör de allra bästa utredningarna och att politikerna gör sämre utredningar. Det finns nog, skulle jag vilja säga, en del exempel på att utredningar tvärtom misslyckats när det varit fråga om att man så att säga haft en helt annan bakgrund. KU-

utlåtandet säger tydligt att politisk erfarenhet kan vara en saklig grund för utredningsuppdrag, och det får naturligtvis prövas från fall till fall.

Nu påstår Johan Hultberg att det här missbrukas. För detta har han inga belägg. Han påstår att vi använder politiker oftare än den förra regeringen. Han visar inga belägg för det. Han nämner i sin interpellation fem rödgröna exempel och lägger till två i dag i debatten. Han hävdar att dessa sju exempel undergräver tilltron till utredningsväsendet. Det är rätt hårda ord.

Jag påstår att den här regeringen inte gör annorlunda än vad den borgerliga gjorde. Vi har just nu 193 utredningar igång i Regeringskansliet. Interpellanten nämner att det finns politisk bakgrund i sju av dessa. Med dessa sju menar han att man undergräver utredningsväsendet. Vi har på Justitiedepartementet just nu 27 pågående utredningar. En av dem genomförs av en riksdagsledamot.

Man kan då gå tillbaka och se hur den borgerliga regeringen gjorde. Interpellanten angav sju namn. Jag kan med lätthet räkna upp tio namn på borgerliga ledamöter som genomförde utredningar. Sofia Larsen, centerpartist, utsågs till utredare av skolfrågor. Jan Ertsborn, folkpartist – liberal – utredde ett samordnat insolvensförfarande. Allan Widman, folkpartist, utredde veteransoldatfrågan. Mats Gerdau, moderat, utredde fristående vuxenutbildning. Rose-Marie Frebran, kristdemokrat, utredde radio och tv i allmänhetens tjänst. Inger Davidson, kristdemokrat, utredde föräldrastödsfrågan. Dialog med kommuner om flyktingmottagande hette en utredning som gjordes av Sten Nordin, moderat. Veteranutredningen – en gång till var det Allan Widman, folkpartist, som fick uppdraget. Jaktlagsutredningen – Håkan Larsson, centerpartist. Sfi-utredningen – Christer Hallerby, före detta statssekreterare hos Liberalerna.

Ni har gett mig sju namn. Jag kunde med lätthet ta fram tio namn. Mina frågor till interpellanten är: Var Johan Hultberg lika upprörd då? Hur många interpellationer skrev han till Fredrik Reinfeldt om att Fredrik Reinfeldt och hans regering underminerade utredningsväsendet? Sprang han benen av sig för att i den här talarstolen trycka till den dåvarande statsministern i den frågan? Svaret är naturligtvis nej. Det gjorde han inte.

Anf. 10 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Den här debatten tar en ganska väntad inriktning. Det var precis detta jag hade förväntat mig. Men för mig är det alldeles uppenbart så att mitt uppdrag som riksdagsledamot är att granska den sittande regeringen. Den sittande regeringen representeras i den här debatten av Morgan Johansson. Jag tycker att det finns skäl att ifrågasätta en del av de utnämningar som den här regeringen har gjort.

Jag framhåller i min interpellation att det absolut finns fall där det kan vara rimligt att utse en riksdagsledamot. Det är inte så att varje aktiv politiker per automatik är diskvalificerad som statlig utredare. Det är alldeles riktigt att även alliansregeringen tillsatte ett antal utredningar som leddes eller genomfördes av politiker.

Många gånger är det dessutom parlamentariska beredningar där det verkligen finns en anledning att utse just politiker eftersom det handlar om att få en bred politisk uppslutning. Jag har själv jobbat i den statliga miljömålsberedningen där en representant från varje parti har tagit ansvar för att vi nu här i riksdagen med brett stöd har kunnat fatta beslut om en långsiktig klimatpolitik.

Det som jag är bekymrad över är inte bara antalet utredare som råkar ha en partinål utan också innehållet om man tittar lite grann på vilka frågor det är. Jag tycker att man gör det alldeles för lätt, som ministern försöker att göra i svaret, att bara fokusera på antalet och ha som försvarstal att räkna upp ett antal exempel på utredare som hade partinål under Alliansens tid.

Om vi tittar på de utredningar som har varit under den här mandatperioden kan vi exempelvis ta Ilmar Reepalus utredning om vinster i välfärden. Vi har väl knappast på många år sett en mer politiskt laddad fråga som varit uppe för debatt och utredning. Den utredningen är inte bara ideologisk tillsatt utan också ideologiskt driven. Vi har haft ett beställningsjobb från regeringen om att den ska komma med ett förslag om vinstförbud. Det har framför allt varit drivet av Vänsterpartiet.

Man tillsätter en lojal socialdemokrat som skickligt försöker runda de uppenbara frågor som borde tagits upp i utredningen om till exempel hur ett förslag om vinstförbud förhåller sig till regeringsformen och inte minst Europakonventionen. Det var frågor som redan uppmärksammades av lagrådet tidigare när den dåvarande socialdemokratiska regeringen försökte införa stopplagen.

Herr talman! För mig är det alldeles uppenbart att det här finns ett antal utredningar som är väldigt problematiska där det är riksdagsledamöter eller andra som Ilmar Reepalu, tidigare kommunstyrelseordförande i Malmö, som utreder och där underlagen som tas fram inte är vad de borde vara.

Vi riksdagsledamöter och Morgan Johansson och hans ministerkollegor borde få underlag för beslut som så långt det är möjligt är fria från personliga ställningstaganden och inte är färgade av egna politiska agendor utan ger ett beslutsunderlag för regeringen att ta ställning till och utarbeta sina förslag utifrån.

När man till exempel utser Anders Wallner, som under många år har jobbat och slitit för att det ska införas ett friår, och ger honom i uppdrag att utreda hur de reglerna ska se ut och om det finns för- eller nackdelar med ett friår är det klart att det blir ganska märkligt. Man kan verkligen med kraft ifrågasätta om den utredningen lever upp till kraven om självständighet och konstitutionell självständighet.

Min fråga kvarstår. Har inte regeringen någon som helst självinsikt här? Ser inte regeringen att det är problematiskt med vissa av de utredningar man gör?

Anf. 11 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Vad som är problematiskt eller inte beror helt och hållet på vilken utgångspunkt man har i vissa debatter. Det är klart att Johan Hultberg inte tycker om att vi vill begränsa vinstuttaget från välfärdssektorn. Då är det klart att han motsätter sig att det över huvud taget tillsätts en sådan utredning. Han hade nog i sakfrågan haft invändningar mot det alldeles oavsett vem vi hade tillsatt.

Jag redovisade i mitt inlägg ungefär hur bilden ser ut när det gäller de utredningar vi har. Vi har just nu i Regeringskansliet 193 pågående utredningar. Johan Hultberg har kunnat dra fram att sju av dem leds av politiker. Sedan har vi naturligtvis de parlamentariska utredningarna. Men vad jag

förstår ifrågasätter inte Johan Hultberg dem. Det är väl rimligt att det är politiker där. Det är en självklarhet.

Av de 193 är det en väldigt liten andel där vi använder politiker. På mitt departement har jag just nu 27 pågående utredningar varav en leds av riksdagsledamoten Maria Ferm. Johan Hultberg retirerar i debatten och säger: Ibland kanske det kan vara bra att ha sådana utredare. Det är bara det att just de utredare som den här regeringen tillsatte inte är bra och att de uppgifter som de fått inte är bra. Men de tio politiska utredarna som jag hänvisade till i mitt tidigare inlägg, de som Fredrik Reinfeldts regering tillsatte, var tydligen bra.

Man kommer lite grann att tänka på uttrycket: Vad far gör är alltid det rätta. Johan Hultberg var inte i den här kammaren engagerad för att ifrågasätta den borgerliga regeringens tillsättande av utredningar. Men när han nu har sin oppositionsroll finner han plötsligt anledning att anmärka på det, tar till jättestora ord och säger att regeringen undergräver förtroendet för utredningsväsendet.

Han har inte kunnat visa några som helst belägg för att användningen av politiska utredare har ökat under den här perioden, inga belägg alls. Han drar fram enstaka namn. Då kan jag kontra med att vi hade ungefär samma bild under den förra regeringen. Jag kan dessutom lägga till två namn till på politiska utredare.

Det ena är HG Wessberg, som har ansvar för Sverigeförhandlingen. Johan Hultberg vet att HG Wessberg var statssekreterare åt Fredrik Reinfeldt. När vi tillträdde behöll vi HG Wessberg som förhandlare för att vi tyckte att han gjorde ett bra jobb. Det var inte särskilt vanligt på den borgerliga tiden att man lät socialdemokratiska utredare fortsätta. Men vi gjorde det för att vi tyckte att han gjorde ett bra jobb. Jag kan lägga till ett namn till: Désirée Pethrus, som är kristdemokrat. Hon utreder nu LSS och är utsedd av regeringen.

Vi har utsett utredare, eller behållit HG Wessberg och utsett Désirée Pethrus, inte för att de är politiker och inte heller för att de är borgerliga utan för att vi tror att de kan klara uppgiften. Det är precis det som är huvudsaken.

Anf. 12 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag är självkritisk nog att erkänna att det säkert finns tillfällen tidigare i tiden då alliansregeringen gjorde tveksamma utnämningar. Jag kan inte här recensera alla de utnämningarna. Vad jag är intresserad av nu är att diskutera den nuvarande regeringens arbete. Det är nämligen i nutiden vi lever. Jag ifrågasätter inte alla de utredningar som leds av en person som råkar ha koppling till dagspolitiken. Men jag tycker mig se en ganska tydlig trend att antalet blir fler.

Herr talman! Som jag sa är det inte bara antalet utredare som är det intressanta i diskussionen utan också vad det är för frågor de ansvarar för. Om vi till exempel tar Ilmar Reepalu är det alldeles riktigt som Morgan Johansson säger att det inte var en utredning som jag önskade se. Jag vill inte se den typen av inskränkningar i det fria företagandet som regeringens förslag om vinstförbud innebär.

Jag tycker att det är viktigt när en sådan väldigt kontroversiell fråga utreds att den utreds av en person som inte går in med sin bestämda egna uppfattning från början. Det är alldeles uppenbart så att den utredningen

blev lite av en fars, herr talman. Den är kantad av skandaler med experter som har kritiserat utredningen för att den har misstolkat deras underlag, och så vidare.

Det är kanske det mest flagranta exemplet på en utredning som verkligen är politiskt driven och politiskt tillsatt. Det är kanske det allvarligaste exemplet på en utredning som jag är orolig för undergräver förtroendet för utredningsväsendet.

Herr talman! Det är lite bekymmersamt att Morgan Johansson väljer att här bara peka finger på alliansregeringen och säga: Ni gjorde likadant. Han är inte alls intresserad av att titta på de utnämningar man har gjort och ställa sig frågan: Kan de riskera att påverka förtroendet för utredningsväsendet negativt? Kan de tillsättningarna skada tilltron till vår demokrati?

Anf. 13 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Nu på slutet blev det ännu värre, får man väl säga. Nu gäller det inte bara tilltron till rättsväsendet, utan det ska också skada tilltron till demokratin. Det var vad du alldeles precis sa, Johan Hultberg. Då tar man i nästan så att man spricker.

Johan Hultberg säger att han tycker sig se en trend. Han har inget belegg för någon trend. Jag har angett tio namn och tio utredningar. Jag hade dessutom två till som jag angav som politiska utredare. Det var ytterligare en med HG Wessberg som den borgerliga regeringen utsåg. Sedan har han kunnat peka på sju i det här fallet. Jag har sagt att vi har 193 pågående utredningar varav sju är knutna till riksdagsledamöter. Jag har 27 utredningar totalt sett på mitt departement, varav en genomförs av en riksdagsledamot. Johan Hultberg har inte i den här debatten kunnat påvisa någon som helst trend, och att påstå att just våra utnämningar och just våra uppdrag skulle undergräva tilltron till utredningsväsendet men däremot inte den borgerliga regeringens utnämningar tror jag snarare handlar om vilken position i politiken man har än om en sakbedömning.

När det gäller Ilmar Reepalus utredning förstår jag att den är en nagel i ögat på borgerligheten. Jag har inte sett att den varit kantad av några skandaler eller att några experter uttalar sig på det här sättet. Självutnämnda experter finns det gott om, men vad det handlar om här är att vi har en rätt stor industri med väldigt mycket pengar och som gärna vill behålla sina pengar. Det är de som nu är igång i debatten, medan vi säger att de pengar som ska gå till skolan och äldreomsorgen faktiskt ska gå dit och inte till några skatteparadis utomlands.

Det är väl den sakpolitiska diskussionen som vi har snarare än frågeställningen om utredningsväsendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2016/17:584 om trygghet i utsatta områden

Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Johan Hultberg har frågat mig om jag delar rikspolischefens bedömning att polisen står ensam i utsatta områden och hur jag i så

Prot. 2017/18:5
15 september

Svar på
interpellationer

Prot. 2017/18:5
15 september

Svar på
interpellationer

fall avser att verka för bättre samordning mellan polisen och kommunerna. Johan Hultberg har också frågat mig hur jag i övrigt avser att verka för att förbättra Polismyndighetens arbete och närvaro i utsatta områden för att öka tryggheten där. Slutligen har Johan Hultberg frågat mig när jag kommer att infria löftet om fler poliser till Växjö i allmänhet och Araby i synnerhet.

Rikspolischefen har betonat att problemen i utsatta områden inte enbart är en polisiär fråga. Det håller jag med honom om. Det behövs breda och långsiktiga insatser från hela samhället för att slå hårt mot brottsligheten i dessa områden. Regeringen har presenterat ett långsiktigt reformprogram för att stärka utsatta områden och minska segregationen i landet. Programmet innehåller åtgärder inom en mängd områden, bland annat brottsbekämpning.

Regeringen har dessutom presenterat ett nationellt brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott, som poängterar vikten av att fler aktörer än rättsväsendet engagerar sig i det brottsförebyggande arbetet för att det ska bli effektivt.

En prioriterad fråga för regeringen är att det polisiära arbetet i våra utsatta områden ska stärkas och att fler poliser ska kunna bekämpa brottsligheten och öka tryggheten i dessa områden. Enligt Polismyndigheten är Araby ett av de utsatta områden som myndigheten har valt att prioritera särskilt.

Regeringen har tidigare beslutat om och aviserat tillskott till Polismyndigheten på drygt 2,7 miljarder kronor under perioden 2017–2020. Utöver det avser regeringen att i budgetpropositionen för 2018 föreslå ytterligare tillskott om drygt 7 miljarder kronor till Polismyndigheten de kommande tre åren.

Jag kommer noga att följa hur myndigheten använder sina resursförstärkningar. Det är dock Polismyndigheten som själv beslutar hur personella resurser fördelas.

Anf. 15 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Vi har en bekymmersam situation med ett växande utanförskap i Sverige. Det är ett utanförskap som syns allra tydligast i ett antal svårt utsatta områden runt om i Sverige. Tidigare var de här områdena kanske företrädesvis koncentrerade kring våra tre storstäder, men numera finns de i praktiskt taget varje större svensk stad, så också i min egen hemstad Växjö där vi har Araby och Araby Dalbo. Området är socialt utsatt och har en hög andel av invånare som är beroende av bidrag och saknar egen försörjning, och utanförskapet går tyvärr också många gånger i arv.

Men jag kan också glädjande nog konstatera, herr talman, att en stark lokal arbetslinje verkligen gör skillnad. Andelen Växjöbor som är beroende av försörjningsstöd sjunker, och för första gången är antalet hushåll i behov av ekonomiskt bistånd färre än tusen. Den moderatledda kommunens enträgna arbete för att pressa tillbaka utanförskapet ger goda resultat, såväl för den enskilda personen som får ett arbete som för det enskilda hushållet som ska bryta sitt bidragsberoende och naturligtvis också för den kommunala ekonomin.

Växjös kostnad för bidrag är 800 kronor per invånare, vilket kan jämföras med S-styrda Malmö där kostnaden är hela 2 000 kronor mer, alltså omkring 2 800 kronor per Malmöbo.

Herr talman! Jag konstaterar att arbetslinjen lokalt och nationellt är helt grundläggande för att bryta utanförskapet, vilket är en viktig grund och rot till de problem som vi ser när det gäller tryggheten och kriminaliteten i de här utsatta områdena.

Mot den här bakgrunden, att man lokalt i Växjö gör oerhört mycket för att pressa tillbaka utanförskapet och för att stödja dem som bor och verkar i Araby, blev det naturligtvis provocerande när såväl rikspolischefen Dan Eliasson som tidigare inrikesminister Anders Ygeman valde att peka finger mot Växjö och övriga kommuner i stället för att ta ansvar för tryggheten, eller snarare otryggheten, i Araby och andra utsatta områden när polisen presenterade sin rapport om de särskilt utsatta områdena.

När Ygeman och också statsministern har varit på besök i Växjö har man tagit till ganska stora ord och lovat fler poliser och att tryggheten i Araby ska öka. Nu sa justitie- och inrikesministern här att Araby är ett av de särskilda områden som Polismyndigheten särskilt valt att prioritera. Men det är tyvärr, herr talman, en beskrivning som stämmer illa överens med de uppgifter som jag har fått i kontakten med poliser och kommunföreträdare och som stämmer illa överens med den faktiska verkligheten på fältet.

Polisnärvaron i den utsatta stadsdelen Araby i Växjö halverades jämfört med den tidigare bemanningen när man lade fast en särskild insats i det området. Det är djupt bekymmersamt. Frågan är: När kommer regeringen att fullfölja sina löften? När kommer de fler poliserna som så väl behövs i Araby Dalbo?

Växjö kommun gör mycket. Man har satsat på att pressa tillbaka utanförskapet, och man gör särskilda satsningar på skolan och fritidsverksamhet för ungdomar, inte minst under lov då det ofta blir mer oroligt, på extra fältinsatser, föräldrastöd och mycket mer. Men polisen måste också göra sitt uppdrag. Polisen är en statlig myndighet som Morgan Johansson som justitie- och inrikesminister är ytterst ansvarig för. När kommer fler poliser till Växjö och Araby? Och hur länge tillåts Dan Eliasson sitta kvar på posten som rikspolischef?

Anf. 16 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Först vill jag säga några ord om det som Johan Hultberg säger om jobbtillväxten i Växjö. Han säger att Moderaterna i Växjö håller på arbetslinjen och har lyckats fixa en situation med många fler jobb och färre bidragsberoende i Växjö. Då vill jag säga att Moderaterna i Växjö måste vara fantastiskt mäktiga, för de ordnar inte bara fler jobb i Växjö, utan de ordnar också fler jobb i Stockholm, i Göteborg, i Malmö, i Luleå, i Lund och i Umeå och i snart sagt varenda kommun i vårt land.

Där hänger det kanske inte riktigt ihop, ärligt talat. Det kanske är så att vi har en nationell tillväxt som är stark och en arbetsmarknad som överlag är mycket stark. Vi har en ökande sysselsättning med ungefär 200 000 fler jobb sedan vi tillträdde och en minskande arbetslöshet. Att knyta det till Växjös kommunpolitiker är kanske att ta i lite väl mycket. Med det inte sagt att Växjös kommunpolitiker inte gör ett bra jobb. Det tycker jag att de gör, men det jobb som handlar om brottsbekämpning och brottsförebyggande måste göras tillsammans med polisen. Det är precis det som vi har pekat på och som är utgångspunkten i våra förebyggande insatser, nämligen att se till att polis, socialtjänst och skola fungerar bättre ihop. Jag har

besökt många platser i landet där jag ser hur det där oftast fungerar mycket väl, och det gör det säkert också i Växjö.

Jag tror att om man till exempel ska bryta gängkriminalitet måste man göra det genom att polisen förstärker sina insatser. Det finns nu 15 poliser i Araby som är särskilt avdelade där och som i det närmaste inte jobbar någon annanstans än just i Araby. Man måste kraftsamla i just de områdena med polisiära resurser och bekämpa brotten och bura in de mest brottsaktiva individerna, de som ofta leder de här gängen. Sedan finns det ofta också en svans runt de här gängen, och där kan man jobba med öppna sociala insatser. Då är det en fråga för socialtjänsten. Då behöver socialtjänsten ibland använda sig av LVU, omhändertagande, för att ta hand om en del av de ungdomar som är på väg in i den allvarligaste formen av kriminalitet.

Det är alltså ingen som pekar finger, som Johan Hultberg påstod i sitt inlägg. Det handlar om att få ihop de statliga resurserna med de kommunala resurserna på ett bra sätt. Det är basen i det nya brottsförebyggande programmet, som vi går fram med.

Jag vill ta in ytterligare två viktiga aktörer, inte för att vi ska skylla ifrån oss eller lägga över kraft på någon annan. Jag tror att om vi ska lyckas med detta måste alla krafter dra åt samma håll. En av de två aktörer som vi måste ta in i det förebyggande arbetet är näringslivet. Till exempel kan fastighetsägare på många ställen i vårt land göra en bra insats för att öka tryggheten i just sitt område. Jag var i Göteborg förra veckan och såg hur man har jobbat i Gamlestaden, och jag var i Malmö för en månad sedan och tittade på hur de kan jobba runt Sevedsplan. Det handlar alltså om fastighetsägare eller näringslivet i övrigt. Det kan handla om handelsföreningar och sådant också, till exempel när det gäller att få bort stöldbrott. Det är den ena aktören.

Den andra aktören är den ideella sektorn, som måste in ännu tydligare i det förebyggande arbetet. Föreningslivet kan göra mycket som myndigheterna inte kan.

När det gäller resursförstärkning kommer vi att genomföra den största satsningen på polisväsendet under åtminstone så långt jag kan överblicka, och det är ändå nästan 20 år i politiken. Vi satsar över 7 miljarder kronor till på Polismyndigheten de kommande åren. Vi har också inlett en kraftig expansion i och med att vi utökar polisutbildningen i Sverige.

Anf. 17 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Vi har absolut en stark ekonomisk utveckling i Sverige, liksom i världsekonomin i stort. Det är väldigt positivt. Det leder till att fler jobb skapas i Sverige, i Stockholm och naturligtvis också i Växjö.

Jag konstaterar bara att lokalt arbete, lokalt ledarskap och lokal politik som bygger på en stark lokal arbetslinje verkligen gör skillnad. Kostnaden för bidrag i Växjö är som sagt 800 kronor per person, vilket kan jämföras med S-styrda Malmö där kostnaden är 2 800 kronor. Lokal politik och lokal arbetslinje gör alltså skillnad, Morgan Johansson.

Nu vill jag gå tillbaka till frågan om polisen. Problemet är just att kommunen gör jättestora insatser. Man anslår stora belopp och personella resurser och försöker vända på varje sten för att säkerställa att våra barn och ungdomar har en aktiv fritid och meningsfulla sysselsättningar. Man gör särskilda insatser tillsammans med Arbetsförmedlingen och universitetet

för att säkerställa att ungdomsarbetslösheten pressas tillbaka och för att ge nyanlända en snabb väg in i det svenska samhället med särskilda integrationsinsatser och så vidare. Men för att medborgarna i Araby ska känna stolthet över och trygghet i sin stadsdel behövs fler poliser.

Det har getts löfte efter löfte. Morgan Johansson lovar nu ytterligare resursförstärkningar. Men vi har inte sett de fler poliserna i praktiken. Morgan Johansson talar om en särskild insats med 15 poliser som bara ska jobba i Araby. Det kanske är sant på pappret. Men i praktiken får de poliserna, de medarbetarna, göra mycket annat än att vara i just Araby Dalbo. Det är bekymmersamt. Det leder till att tryggheten i Araby inte är vad den borde vara.

Jag blir oerhört ledsen över att varannan kvinna i särskilt utsatta områden känner sig så otrygg att hon inte vågar vara ute på kvällarna i sin egen stadsdel. Det är en enorm inskränkning av den personliga friheten, vilket jag hoppas och tror att vi är helt överens om.

Vi måste ta krafttag mot det. Då behövs straffskärpningar. Det behövs en fungerande polis, och vi behöver ta kontroll över de utsatta områdena där kriminella gäng tar över i allt större utsträckning. Moderaterna har presenterat en lång rad förslag om att införa en särskild gängbestämmelse, straffskärpningar för återfallsförbrytare, en tydlig ambitionshöjning för polisen och att ge polisen större möjligheter att jobba med kameraövervakning. Vi anslår också medel för att man ska kunna ha mer kameraövervakning i Araby och andra särskilt utsatta områden.

Jag konstaterar dock att polisen är grunden. Och polisen behöver mer resurser. Det anslår Moderaterna och Alliansen i sina respektive budgetmotioner.

Herr talman! Polisens tillkortakommanden handlar dock inte bara om resursbrist. Det är också en ledarskapsfråga. Det är en ganska dåligt fungerande myndighet just nu. Vi ser att en ström av medarbetare lämnar polisyrket. Vi ser att utredningsresultaten är de lägsta på 15–16 år. Vi möts av vedervärdiga rapporter om att våldtäktsbrott mot barn inte utreds skyndsamt och så vidare.

Då måste man ta tag i ledarskapsproblematiken. Det är hög tid att Morgan Johansson avsätter rikspolischefen, Dan Eliasson.

Anf. 18 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi måste bekämpa både brotten och orsakerna bakom brotten. Det tror jag att jag och Johan Hultberg är överens om. Som jag var inne på i mitt tidigare inlägg handlar det just om att polisen gör sitt, det vill säga ser till att utreda brott, gripa de mest brottsaktiva individerna och på det sättet få stopp på den utvecklingen. Sedan kan man jobba med sociala insatser mot dem som kanske är på väg in i kriminalitet.

I grunden måste vi också ha en god ekonomisk utveckling, vilket vi säkert också är överens om.

Vi har nu den lägsta ungdomsarbetslösheten på 14 år. Det innebär att många ungdomar som kanske annars hade riskerat att hamna i en problem-tillvaro plötsligt har helt andra förutsättningar för att både utbilda sig och få jobb. Vi kan träta om vem som har sett till att det har blivit på det sättet. Jag kan bara konstatera att förutsättningarna nu är bättre än på många år för ungdomar att få jobb. Och det gäller över hela landet.

När det gäller brottsbekämpningen behöver vi göra en del straffskärpningar. Vi är på väg med en skärpning när det gäller de grova vapenbrotten. Vi har precis lämnat en lagrådsremiss, och förslaget kommer därefter till riksdagen. Vi skärper straffet på ett sådant sätt att vi ser till att de som anträffas med vapen och döms för grova vapenbrott sitter i fängelse längre. Men vi får också en häktningspresumtion, det vill säga att de inte kommer ut på gatan igen i väntan på rättegång, utan de sitter i häkte under den tiden.

Vi går fram med den största resursförstärkningen som genomförts de senaste 20 åren, oavsett om regeringen har varit röd, rödgrön eller blå. Det är vad vi går fram med. 2 miljarder kronor mer till polisen är mer än Moderaterna föreslog i sin vårmotion. Det är mer än polisen själv har äskat. Det blir alltså ytterligare 2 miljarder redan nästa år. Vi lyfter också polisutbildningen.

Herr talman! Det finns vissa saker som Moderaterna och de borgerliga aldrig gör när de är i regeringsställning. Det ena är att de aldrig klarar statsfinanserna. Det är alltid underskott när vi tillträder. Det andra är att de aldrig klarar jobben. Arbetslösheten ökar alltid. Och det tredje som de aldrig gör är att de aldrig startar några nya polisutbildningar. Så är det.

Vi hade en gång en polisutbildning i Stockholm. Den lade ni ned i tre år på 90-talet när ni hade kört statsfinanserna i botten, Johan Hultberg. Vi återstartade den i mitten av 90-talet. Sedan startade vi polisutbildning i Växjö och i Umeå. Nu ska vi starta en ny polisutbildning i Malmö och en i Västsverige.

Under er regeringsperiod utbildade ni ungefär 600–700 poliser per år. Det är alldeles för lite, eftersom vi har pensionsavgångar på lite drygt 400 per år. Också poliser har en alternativ arbetsmarknad nu för tiden. Många privata arbetsgivare rycker i poliserna och vill att de ska gå över till den sektorn. Det innebär att man måste ha en mycket högre utbildningstakt än tidigare. Därför har vi fördubblat antalet som nu tas in på polisutbildningen.

Min fråga till Johan Hultberg är: Om ni vill ha fler poliser, varför såg ni inte till att utbilda fler under er tid? Det tar två och ett halvt år att utbilda en polis. De som utbildas nu, genom att vi ser till att utöka utbildningarna, kommer ut om ett par år. Då kommer vi att se ökningen.

Vi vill ha 10 000 fler polisanställda, totalt sett, till 2024. Men då krävs det att man är beredd att sätta av resurser, starta nya utbildningar och finansiera det. Vi tycker att det är viktigare att göra det än att prioritera det som ni alltid annars gör i regeringsställning, det vill säga skattesänkningar.

Anf. 19 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Justitie- och inrikesministern försöker blanda bort korten lite grann och tar inte ansvar för att han är ytterst ansvarig för en polismyndighet som inte levererar särskilt goda resultat. Man har fått kraftiga resursförstärkningar och anslag för att anställa fler men levererar allt mindre.

Det är inte bara en resursfråga. Moderaterna och Alliansen driver på för ytterligare resursförstärkningar för att det ska bli fler poliser och för att det ska bli fler anställda i myndigheten, även civilt. Men vi måste faktiskt också begära att Polismyndigheten levererar mer med de medel och de resurser som man redan har. Ytterst är det en ledarskapsfråga. Vi ser att myndigheten inte fungerar särskilt väl, att missnöjet bland medarbetare är

stort och att många, precis som Morgan Johansson sa, väljer att söka sig till en alternativ arbetsmarknad eftersom de inte trivs tillräckligt bra hos Polismyndigheten. De kanske inte känner sig sedda eller tycker att lönen är tillräckligt hög eller att arbetsmiljön i stort är tillräckligt god. Detta har Morgan Johansson ett ansvar för. Morgan Johansson har sin rikspolischef för att verkställa detta.

Jag tycker att det är uppenbart – Moderaterna tycker att det är uppenbart – att rikspolischefen inte har klarat av att genomföra den omorganisation som polisen är mitt uppe i på ett tillräckligt bra sätt och att det krävs ett nytt ledarskap.

Moderaterna tar verkligen trygghetsfrågorna på största allvar. Växjö kommun gör allt vad man kan för att möta problemen i just Växjö kommun. Men vi behöver hjälp av polisen. Moderaterna driver på för fler poliser, för straffskärpningar och för att all blåljuspersonal och all personal som jobbar i räddningstjänst, på akutmottagningar och så vidare ska kunna känna sig trygga. Vi föreslår också att polisen ska ges fler redskap i kampen mot gängkriminaliteten och den organiserade brottsligheten. Vi tror till exempel att kameraövervakning är viktigt i de särskilt utsatta områdena och föreslår regelförenklingar i fråga om det och särskilda anslag.

När kommer regeringen att följa upp de förslagen, och när kommer det fler poliser?

Anf. 20 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! När det gäller den sista frågan, om kameraövervakning, har jag ett utredningsförslag som kom till mig i våras – remisstiden har precis gått ut. Vi kommer att gå till riksdagen med ett lagförslag som innebär utökade möjligheter till kameraövervakning. Detta var inte heller någonting som den borgerliga regeringen någonsin orkade ta i. Det är vi som genomför det.

Likadant är det när det gäller de straffskärpningar som det nu talas om. Under den här perioden har vi skärpt straffen för de grova våldsbrotten, grov misshandel, grov utpressning och grovt olaga hot. Vi har skärpt straffen för de grövsta narkotikabrotten. Vi är på väg att skärpa straffen för de grova vapenbrotten. Jag skulle vilja säga: Det finns nog ingen regering som har gått på just straffrätten så som denna regering har gjort. Men det räcker inte. Det spelar ingen roll hur stränga straff du har om du inte också fångar bovar. Då gäller det att se till att man har de resurser och de verktyg som man behöver ha i polisen för att kunna bryta utvecklingen.

Det är därför som vi går in med de här stora resurserna. De kommer att gå till att anställa fler, naturligtvis. Det är nu ungefär 30 000 totalt sett i Polismyndigheten. Detta kommer att gå till att anställa fler, men det kommer också att gå till att förbättra polisernas och de polisanställdas arbetsvillkor. Vi har gett ett särskilt uppdrag till Polismyndigheten som man ska redovisa tillbaka till mig i januari.

Om vi ska se till att denna utveckling består måste vi se till att utbilda fler men också behålla fler i organisationen. Jag såg att det nu är ett stort antal poliser som har varit utanför Polismyndigheten som är på väg tillbaka in i Polismyndigheten – det är i så fall väldigt glädjande – till följd av en kampanj som man har bedrivit.

Med allt det som vi nu gör tror jag att vi kommer att få se en betydligt bättre situation de kommande åren också på detta område.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2016/17:591 om regeringens åtgärder kring återvändare som stridit för IS

Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Roger Haddad har frågat mig vem som samlat kommer att ansvara nationellt för att hantera så kallade IS-återvändare och vilka nya skärpta regler, som inte tillämpas redan i dag, som kommer att införas gentemot de personer som finns på Säkerhetspolisens lista. Vidare har Roger Haddad frågat huruvida alla som återvänder obligatoriskt ska granskas av rättsväsendet och slutligen vilka andra åtgärder regeringen vidtar för att komma åt problemet med inhemska extremism.

Terrorism ska bekämpas oavsett var den förekommer. Personer som deltagit i den brutala terrorn i Syrien och Irak ska åtalas och straffas. Huvudansvaret för bekämpning av terrorbrottslighet ligger hos Säkerhetspolisen. Andra myndigheter med centrala roller, som Polismyndigheten och Migrationsverket, samverkar nära med Säkerhetspolisen. För att trycka tillbaka brottslighetens orsaker och stärka respekten för våra grundläggande fri- och rättigheter krävs hela samhällets insatser. Regeringen har träffat två blocköverskridande överenskommelser om en rad åtgärder som stärkt kampen mot terrorismen, bland annat genom kriminalisering av terrorismresor, skärpta regler kring terrorismfinansiering och en utbyggd förebyggande verksamhet.

Den straffrättsliga regleringen ska skärpas ytterligare. En utredare kommer i december att lämna förslag till ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation. Arbetet med förslagen kommer att ges hög prioritet. Samtidigt kommer genomförandet av EU:s terrorismdirektiv att innebära en utvidgning av straffansvaret för till exempel terrorismutbildning, terrorismresor och terrorismfinansiering. På regeringens initiativ görs nu också en översyn av hela den straffrättsliga terrorismlagstiftningen. En mer överblickbar och tydlig lagstiftning ger bättre förutsättningar för bekämpningen av terroristbrottslighet samtidigt som rättsäkerheten ökar.

Regeringen har även tagit ett flertal andra initiativ i syfte att förbättra förutsättningarna för att förebygga och förhindra våldsbejakande extremism och terrorism, till exempel om effektivare samarbete och informationsutbyte mellan myndigheter och kommuner som tar emot återvändare.

När det gäller rättsväsendets insatser i förhållande till återvändare är det de ansvariga myndigheterna som avgör om, på vilka grunder och hur en enskild person ska bli aktuell för rättsväsendets ingripande. Återvändare är ingen homogen grupp utan måste hanteras utifrån individuella bedömningar. Säkerhetspolisen gör en bedömning av samtliga återvändare som myndigheten har kännedom om.

Regeringen har ett tydligt fokus på att förebygga våldsbejakande extremism och terrorism. En betydande satsning görs genom inrättandet av ett nytt permanent centrum för det förebyggande arbetet från och med den 1 januari 2018. Regeringen har även beslutat om ett flertal uppdrag som syftar till att öka kunskapen generellt och förbättra myndigheters vägledning till olika personalgrupper. Bland annat har Socialstyrelsen fått uppdraget att ta fram en nationell vägledning för socialtjänstens arbete med återvändare och deras familjer.

Regeringen har successivt ökat de ekonomiska resurserna för polisverksamheten och Säkerhetspolisen och gör nu en historisk satsning på Polismyndigheten. Som regeringen nyligen har aviserat kommer vi i höstens budgetproposition avseende 2018 att föreslå en resursökning till Polismyndigheten på sammanlagt 7,1 miljarder kronor under de kommande tre åren. Satsningarna sker i syfte att öka slagkraften i brottsbekämpningen generellt men skapar också förutsättningar för att förbättra förmågan att möta hotet från terrorismen.

Anf. 22 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet Morgan Johansson för svaret på min interpellation. Den är inlämnad efter statsrådets medverkan i ett inslag i början av augusti, som nyttillträdd minister med ansvar för terrorismfrågorna men också polisfrågorna. Vi kunde höra i inslaget att regeringen har fattat eller omgående kommer att fatta beslut om att skärpa åtgärderna mot återvändande som har stridit för Islamiska staten. Men det framkom också i inslaget, herr talman, att regeringen vill öka den nationella samordningen för IS-återvändare, inte minst när det gäller avhopparverksamheten.

Det är mot den bakgrunden som vi återigen kommer till riksdagen och ställer frågor till regeringen kring hanteringen av dem som har stöttat eller till och med stridit för terrororganisationer som Islamiska staten och som återvänder till det svenska samhället.

Den andra delen av interpellationen, där jag inte heller får riktigt tydliga svar, herr talman, gäller arbetet mot inhemsk extremism. Det är ett mycket utbrett problem. Det är ett ökande problem och en ökad hotbild, enligt Säkerhetspolisens nya rapporter som kom så sent som i juli. På några år har det gått från 200 till 2 000 personer som på olika sätt anses sympatisera med, stötta, finansiera och uppmåna till våldsbejakande islamistisk extremism. Det är oerhört allvarligt.

Vi har från Liberalerna verkligen försökt att vara konstruktiva i de terrrorsamtal som omnämndes – både 2015 och, senast, våren 2017. Men allt har inte fungerat parallellt när det gäller arbetet mot extremism. Det har funnits kritik och synpunkter på nationella stödtelefonen mot radikalisering. Vi har från Liberalerna verkligen drivit frågan om informationsutbyte mellan Säkerhetspolisen och kommuner. Där sa regeringen nej till vårt förslag för exakt ett år sedan. Men nu vet vi att det är en av de punkter som utreds i och med överenskommelsen som slöts här i juni 2017.

Vi har också sett att varken den nationella samordningen eller samordningen inom regeringen verkar ha fungerat när det gäller arbetet mot extremism. Det har varit ett ansvar dels för Justitiedepartementet och de två statsråd som numera är ett statsråd, dels för kultur- och demokratiministern

som fram till årsskiftet officiellt har ansvar för hanteringen av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

Det är oerhört allvarligt att regeringen fortfarande inte kan ge ett klart besked kring samordningen. Vad är det nya som ska samordnas? Jag ställer ju frågan till statsrådet: Vem kommer samlat att ansvara nationellt för att hantera exempelvis IS-återvändare?

Jag får inget svar på det. Vem kommer att hantera arbetet mot extremism? Det finns inget om det i svaret, men jag vet att regeringen vill lägga den frågan på Brottsförebyggande rådet. Detta kommer jag att återkomma till, för där har vi synpunkter och det har också kommit andra kritiska synpunkter på det förslaget.

Anf. 23 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Till att börja med vill jag nog påstå att den här regeringen har gjort mer för att förebygga och bekämpa terrorism på våra tre år än vad den föregående regeringen gjorde på sina åtta.

Jag kommer fortfarande väldigt väl ihåg valrörelsen 2014, när ni gick fram och lovade att ni skulle kriminalisera terrorresor. När vi kom upp på departementet 2014 ställde jag frågan till tjänstemännen om vad som gjorts dittills när det gällde att kriminalisera terrorresor. Mina tjänstemän blev förlägna, får jag säga, för det fanns inte ett papper skrivet.

Varför? Det var inte deras fel, utan det berodde ju på att de inte hade fått några uppdrag från något statsråd, vare sig på Justitiedepartementet eller någon annanstans, att börja jobba med en sådan lagstiftning. Det fanns förstås ingen utredning, inget utredningsdirektiv – det fanns inte ens ett utkast till ett utredningsdirektiv. Det fanns inga papper skrivna, så vi fick börja helt från början.

Då hade ändå kriget i Syrien pågått sedan 2011, och toppen för antalet personer som reste utomlands för att strida för IS infann sig 2013–2014. Det var då flest reste. Sedan dess har det avtagit betydligt och nu i det närmaste upphört, skulle jag säga.

På Liberalernas tid i regeringen var det alltså tillåtet att åka utomlands för att begå terroristbrott. På Liberalernas tid i regeringen var det tillåtet att ta emot terroristutbildning, för den luckan var inte heller tilltäppt. Vi hade inte heller något heltäckande stopp när det gäller finansiering av terrorism. Allt detta har vi nu åtgärdat genom lagstiftning.

Roger Haddad tar upp återvändarna men verkar inte förstå hur Säpo arbetar. Jag säger ju i mitt svar att Säpo gör en sådan granskning av samtliga som kommer tillbaka. Det är klart att om man kan hitta en möjlighet att fälla dem för brott så gör man det. Då öppnar man en förundersökning och går till åklagare och domstol med det. Det är alltså Säpos ansvar att för varje enskild individ dels göra den granskningen, dels också att använda sig av de kontrollmöjligheter man har.

Som jag sa har resandet i praktiken upphört, och det finns det många olika skäl till. Kriminalisering kan vara en del av det, men framför allt är det nog det att kriget har utvecklats på ett sådant sätt att IS är tillbaka-trängda, vilket naturligtvis är bra.

Detta innebär dock inte att faran på något sätt är över. Tvärtom, skulle jag vilja säga: Det kan mycket väl vara så att de som återvänder är reella risker. Därför gäller det att Säpo gör det de ska göra, och jag ska säga att

jag har fullt förtroende för just Säkerhetspolisens arbete och att de har de verktyg som de behöver när det gäller återvändarna.

Behöver vi göra något ytterligare? Ja. Vi har en blocköverskridande överenskommelse där vi har kommit fram till ytterligare ett antal åtgärder, bland annat att ytterligare bygga ut straffrätten. Det handlar om deltagandebrottet, som jag får ett utredningsförslag om nu i december, med en ökad kriminalisering även av detta. Det finns även en pågående utredning om signalspaning under förundersökning, och det handlar också om att utveckla verktygen för Säkerhetspolisen. Hemlig dataavläsning utreds just nu och är även det en fråga som medverkar till att kunna upptäcka den här typen av kriminalitet tidigt.

Det handlar också om att förebygga, och det återkommer jag till.

Anf. 24 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! När det gäller terrorfinansiering, rekrytering och uppmaning var det kriminaliserat redan sedan tidigare. Det är inget nytt.

Jag kan inte känna mig tillfreds. Vi har haft en enda dom när det gäller terrorfinansiering, och det var 2005. Dagligen läser jag på text-tv och i andra medier om misstänkt terrorfinansiering och så vidare, men än så länge har vi inte fått några nya domar sedan 2005 när det gäller detta.

Den lagstiftningen fanns alltså redan. Det som har tillkommit är ju det bindande beslutet i FN:s säkerhetsråd att kriminalisera terrorresor. Det är därför vi har kriminaliserat terrorresor.

Herr talman! Statsrådet svarar inte på min fråga. Vem kommer samlat att ansvara nationellt för att hantera IS-återvändare i Sverige? Jag vill ha ett besked i dag! Det är min fråga nummer ett i den här interpellationen, och det är därför jag kommer hit till kammaren i dag. Jag vill ha svar på vem som nationellt ska ansvara för att hantera IS-återvändare.

Jag får inget besked. Är det Säkerhetspolisen så säg det! Är det Myndigheten för samhällsskydd och beredskap så säg det! Är det polisen så säg det!

I början av augusti gick regeringen ut kraftfullt i *Aktuellt* och sa att de vill ha en samordnande funktion nationellt mot avhopparverksamheten – vem ska ansvara för det? Det står ju ingenting i det skriftliga svaret, och det sägs heller inget i de muntliga inläggen. Svara på de frågor som du har fått, herr statsråd, i stället för att berätta för mig som har jobbat med de här frågorna i åtta år vad ni har gjort och inte har gjort!

När det gäller extremism kommenterar inte statsrådet den frågan över huvud taget. År 2010 fanns det 200 riskpersoner som visade sympatier för våldsbejakande islamistisk extremism. Nu är det 2 000 personer, och den delen kommenterar inte den nye inrikesministern, som har ansvar för dessa frågor. Det är inte tillfredsställande.

Jag har också sett i medier i dag att det har kommit kritik mot de så kallade kunskapshuset, som ska jobba på fyra orter med metodutveckling och med att stötta kommunerna i arbetet mot extremism. Det finns positiva kommentarer när det gäller metodutveckling, men kritiken var just att det finns för lite koppling och samarbete med de viktigaste myndigheterna, nämligen polisen och Säkerhetspolisen.

Till skillnad från regeringen anser inte Liberalerna att de här frågorna ska läggas på Brottsförebyggande rådet, utan vi ser först och främst att det är en fråga för polisen, med polisens infrastruktur och polisens regionala

och lokala närvaro under dessa sektioner, som har kompetens, information och närhet till medborgarna. Det handlar om kommunpolis och områdespolis, som ju är de som dagligen får de första indikatorerna på om det är någon som ägnar sig åt våldsbejakande verksamhet i form av till exempel rekrytering, finansiering eller uppmaning.

Men regeringen har, vad jag förstår, redan bestämt sig för att det ska ligga på Brottsförebyggande rådet. Återigen: Jag vill gärna ha svar på mina frågor.

Anf. 25 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag förstår faktiskt inte riktigt det höga tonläget. Jag har ju sagt att IS-återvändarna som kommer tillbaka till Sverige är Säkerhetspolisens ansvar. Det är Säkerhetspolisen som har ansvaret för att se om det finns några brott som måste utredas i samband med detta. Om man i så fall upptäcker det och har någon möjlighet att få en person fälld för det, ja, då går man naturligtvis till domstol med det.

Problemet var ju att en del av dessa reste innan vi hade kriminaliserat terrorresor. De reste på den borgerliga regeringens tid, när det inte var kriminaliserat, och det är klart att man inte kan straffa folk i efterhand just när det gäller det brottet. Det fungerar inte.

Terrorresorna handlar inte bara om FN-resolutionen, utan det handlade faktiskt också om ett eget initiativ som vi tog. Vi drev detta i valrörelsen, och i motsats till den borgerliga regeringen genomförde vi det också.

Vi kriminaliserade terrorresor och att ta emot utbildning. Det är jättekostigt att det inte fanns med innan. Det var inte heller något som den borgerliga regeringen tog tag i. Vi tog fram en mer heltäckande kriminalisering av finansiering av terrorism i enlighet med FATF:s rekommendationer – ett internationellt organ som övervakar dessa frågor.

Regeringen har kontinuerligt jobbat med att stärka förmågan ytterligare för Säkerhetspolisen och för den öppna polisen. Vi kommer i årets budget att förstärka Säkerhetspolisen med ytterligare medel. För 2017–2020 förstärker vi Säkerhetspolisen med sammanlagt över 200 miljoner kronor. Det handlar om att se till att de har de resurser de behöver.

I linje med våra uppgörelser har jag sagt att regeringen tittar på ytterligare strafffrågor, till exempel deltagandebrott och signalspaning under förundersökning. Vi har alldeles precis lagt fram förslag som innebär bättre informationsutbyte inom ramen för det vi kallar Nationellt centrum för terrorhotbedömning med bland annat direktaccess. Det har länge varit en angelägen fråga. Vi ser även över sekretessreglerna mellan polisen och socialtjänsten. De har också varit uppe till diskussion. Får kommunen den information man behöver när det gäller den typen av individer? Det fungerar olika på olika håll. Där sker en översyn.

Roger Haddad har ställt frågor om Brottsförebyggande rådet och den nationella samordnaren. I sitt första inlägg kritiserade han regeringen för att den frågan låg på Kulturdepartementet. Men herregud, herr talman, det var den gamla regeringen som lade uppdraget på Kulturdepartementet! Det var inte vi. Vi tar nu frågan till Justitiedepartementet. Varför? Jo, därför att vi betraktar våldsbejakande extremism som i första hand en kriminalitetsfråga. Då ska den ligga på Justitiedepartementet. Det är Justitiedepar-

temetet som har vana att hantera frågor om kriminalitet och har verktygen. Justitiedepartementet har polisen, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet. Kompetensen finns i departementets myndigheter.

Varför ni lade frågan på Kulturdepartementet förstår jag inte, men nu är den överflyttad till Justitiedepartementet. Vi har lagt över frågan på en av våra myndigheter, nämligen den myndighet som har ett nytt uppdrag att vara mycket mer operativ än tidigare. Under den borgerliga tiden handlade det mycket om att analysera. Nu har vi gett Brottsförebyggande rådet ett mer operativt uppdrag när det gäller att förebygga brott än tidigare, bland annat mot bakgrund av det nya nationella programmet för att förebygga brott.

Anf. 26 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Först en rättelse: Det stämmer inte. EU- och demokrati-minister Birgitta Ohlsson satt på Justitiedepartementet. Det var hon som inrättade den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. Sedan blev det maktskifte, och ni tilldelade i er regeringsombildning kultur- och demokratiministern denna portfölj. Det är därför frågan hamnade på Kulturdepartementet. Kom inte till kammaren med hittepå.

När det gäller frågan om Brottsförebyggande rådet och IS-återvändarna konstaterar jag att i princip, med undantag för ett fall i Göteborg som inte upptäcktes av Säpo utan av Skaraborgspolisen, sitter ingen i fängelse. De flesta som kommer tillbaka anses inte ha begått ett brott. Det går åtminstone enligt åklagarväsendet inte att bevisa att de har begått terroristbrott. De är ute i samhället.

Återigen hävdar jag att justitie- och inrikesministern missar helt att besvara min egentliga fråga. Det är inte Säkerhetspolisens ansvar när de personerna inte längre är föremål för Säpo att hantera. Då skulle de ha blivit åtalade och dömda. Det är någon annan. Det är därför vi har debatten i dag, herr statsråd. Vem är någon annan?

Jag har ärliga syften, och jag vill gärna veta hur regeringen har tänkt sig det samlade nationella ansvaret mot bakgrund av att det inte har fungerat. Om det hade varit fråga om Säpo skulle de göra en bedömning av personerna och sedan skicka dem vidare i rättskedjan. Men de är inte där utan ute i samhället. Vem är ansvarig för dem?

Anf. 27 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Roger Haddad har naturligtvis rätt i att frågorna lades på demokratiministern. Det är riktigt. Men grunden i min kritik var att frågorna inte lades på en minister som faktiskt också hade ansvar för de brottsbekämpande och brottsförebyggande frågorna. Det är den kopplingen som är viktig.

Detta är inte i grunden en demokratifråga, enligt mitt sätt att se. Detta handlar i grunden om att bekämpa brott. Det är vad våldsbejakande extremism handlar om. Nu är frågan placerad på rätt ställe.

Det verkar som att Roger Haddad verkligen är angelägen om att missförstå saker och ting. Det är Säkerhetspolisen som har ansvaret för IS-återvändare. Om det kan bevisas att de har begått brott ska de åtalas och fällas för det. Då gäller det att det finns en fungerande kriminalisering av handlingarna.

Nu har regeringen utvidgat kriminaliseringen, och nu finns ovanpå det en utredning för att ytterligare titta på frågorna om deltagande i brott. Vi kommer förhoppningsvis att få ytterligare möjligheter att fälla fler.

Den bild Roger Haddad försöker visa, nämligen att det inte finns någon som har ansvar för frågorna, är inte korrekt.

Detta är naturligtvis inte särskilt lätt. Det räcker med att bara en eller två bestämmer sig för att begå ett brott. De kan med enkla medel begå oerhört allvarliga attentat.

I fråga om antalet våldsbejakande extremister totalt sett talar Säkerhetspolisen om ungefär 3 000 i Sverige, varav 2 000 är islamister. De övriga tusen är nazister eller våldsbejakande vänsterradikaler. Av dem är det bara ett fåtal som man menar har avsikt och förmåga att begå attentat. Det är illa. Som sagt räcker det med bara en eller ett par individer för att ställa till med mycket skada.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2016/17:597 om trygghet i vården

Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Barbro Westerholm har frågat mig vad jag och regeringen gör för att sjukvårdspersonal och patienter ska känna sig trygga vid akutmottagningar.

Jag vill börja med att instämma i att sjukvården ska vara en trygg plats för alla som befinner sig där. Ingen arbetstagare ska behöva utstå hot eller våld på sin arbetsplats, och regeringen har satsat över 100 miljoner kronor per år på arbetsmiljöområdet under mandatperioden.

Den 27 september har jag och socialminister Annika Strandhäll bjudit in företrädare för landsting, berörda fackförbund och Polismyndigheten till ett samtal för att samla in kunskap om tryggheten på sjukhus och diskutera vad regeringen kan göra för att öka denna.

Som Barbro Westerholm noterat har regeringen tillsatt en utredning med uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner, exempelvis sjukvårdspersonal.

Jag vill understryka att det redan i dag finns ett straffrättsligt skydd för sjukhuspersonal när det gäller hot och våld. Straffen för grova våldsbrott och för grovt olaga hot skärptes så sent som vid halvårsskiftet 2017. Blåljusutredningen ska ta ställning till vilka straffskärpningar som behövs utöver dessa.

Vad gäller resurser till rättsväsendet, och då främst Polismyndigheten, har regeringen tidigare beslutat och aviserat tillskott till Polismyndigheten på drygt 2,7 miljarder kronor under perioden 2017–2020. Utöver det avser regeringen att i budgetpropositionen för 2018 föreslå ytterligare tillskott om drygt 7 miljarder kronor till Polismyndigheten de kommande åren.

Jag kommer givetvis att noga följa hur myndigheten använder sina resursförstärkningar, och jag ser fram emot att få ta del av Blåljusutredningens förslag.

Anf. 29 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Tack för svaret!

Våld och övergrepp i sjukvården och på akutmottagningar är inget nytt. När jag var underläkare i slutet av 50-talet och i början av 60-talet förekom detta av och till. Det var missbrukare eller människor med psykos som man utsattes för. På en del mottagningar fanns en ordningsvakt som kunde ingripa.

Men det våld vi ser i dag är av en helt annan karaktär. Vi har läst att på Karolinska sjukhuset fick personal låsa in sig och patienter flyttas. Förövare tog sig in på avdelningarna. Det är en helt annan situation. Då är det inte fråga om en förövare, utan det kan vara en hel grupp förövare.

Det är bra att blåljusutredning och straffskärpning och sådant är på dagordningen. Mötet som ska hållas – jag tror att det är den 27 september – med SKL och fackliga organisationer är också bra. Straffskärpningar och allt det i all ära, men personalen måste veta hur den ska handla. Vi måste alltså försöka förebygga.

Läkarförbundet har gjort en enkät bland sina medlemmar, och det visar sig att en fjärdedel av de svarande har utsatts för våld och övergrepp. 70 procent säger att de inte har fått någon som helst information eller utbildning om hur de ska hantera den här situationen. Och då talar jag bara om läkarkåren – jag har inga uppgifter från vårdförbund eller från andra yrkesgrupper som tjänstgör på mottagningarna om vad de vet.

Läkarförbundet har nu tagit fram en handledning till stöd för läkarna om hur de ska kunna hantera de här situationerna. Men det är ju ett helt team som finns på mottagningar och avdelningar som sannolikt behöver jobba tillsammans för att hantera situationen.

Här tas också upp vem som ska anmäla. Många som har stått där på golvet är så skakade att det inte blir av att de anmäler. Det måste vara tydligt att det är arbetsgivaren som har ett ansvar att anmäla för polisen vad som har skett, och det gäller alla arbetsgrupper som har varit utsatta.

Min fråga handlar egentligen om dagordningen på mötet den 27 september och vilka som kommer, för jag tror att det här är någonting som man måste ta tag i brett.

Anf. 30 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tror att det är helt rätt, det som Barbro Westerholm säger: Det här är ingen ny fråga, men den har en annan karaktär än den kanske hade för 20, 30 eller 40 år sedan. Det ser helt annorlunda ut på det sättet.

Jag tror också att vi är helt överens om att alla måste kunna känna sig trygga på sin arbetsplats. Jag kan bli rasande när jag ser och hör om folk som kastar sten på poliser, på brandkår, på ambulanser som kommer ut för att skydda, hjälpa och rädda liv. Då står det folk och angriper dem. Eller, när det gäller sjukvårdsdelen, när jag hör om yrkeskriminella som tar sig in på akuten för att hota personalen eller till och med yrkeskriminella som blivit skjutna som inte har vett att känna den allra minsta tacksamhet mot dem som vårdar dem och som faktiskt hjälper dem och räddar deras liv. Tvärtom kan de ofta visa både hat och förakt och kanske till och med hota en sjuksköterska eller en ambulanssjukvårdare. Det är helt oacceptabelt.

Det här måste mötas på flera olika sätt. Ett sätt är naturligtvis den allmänna brottsbekämpningen. Här kan vi inte lägga fingrarna emellan – de

som jobbar i de här yrkena måste känna det övriga samhällets stöd. Det åstadkommer vi bland annat med straffrätten.

Jag och Annika Strandhäll har, som jag säger i interpellationssvaret, kallat till möte den 27 september. Det blir med de fackliga organisationerna, SKL och företrädare för vissa av landstingen och för polisen. Det är så uppställningen kommer att se ut. Vi kommer att diskutera både straffrätten – det blir väl min del av det – och polisens prioriteringar.

För min del är det viktigt att säga att grunden för det här måste handla om ett bra samarbete mellan polisen och sjukvården lokalt. Jag vet att det finns på många ställen, bland annat i Malmö där man haft det under lång tid. Men beredskapen för polisen att ställa upp när det verkligen behövs måste alltid finnas för att rycka ut och skydda till exempel brandkåren men också för att rycka ut till sjukvården om det skulle behövas.

Vi måste också stärka det straffrättsliga skyddet. Där har vi gett riksåklagaren, Anders Perklev, i uppdrag att se över det straffrättsliga skyddet. Att hindra människor från att rädda liv är ett oerhört allvarligt brott, och det måste komma till uttryck i lagstiftningen. Det måste komma till uttryck i straffskalan. Det måste få en rejäl påföljd när man ägnar sig åt detta. Jag tror dessutom att om vi åstadkommer det tar vi en del av de mest brottsaktiva individerna som vi ändå behöver ta, för de är aktiva på många sätt – de leder de kriminella gängerna och så vidare. Då får vi möjlighet att så att säga bura in dem på det.

Men Anders Perklev har ett vidare uppdrag. Det handlar om attacker inte bara mot människor utan också mot materiel – stenkastning mot bilar är en sådan sak. Polishästar och -hundar omfattas också av hans uppdrag. Han ska se över hur straffrätten ska se ut där. Det handlar också om att se över hur straffrätten ska se ut när man hotar eller ger sig på personal som utövar sitt yrke, till exempel sjukvårdspersonal. Det kan också handla om socialtjänsten inom vissa områden, hemtjänsten och sådana verksamheter.

Anders Perklev har alltså ett brett uppdrag. Jag träffade honom i onsdags och gick igenom det. Jag tycker att det ser riktigt bra ut, det han kommer att komma fram till.

Anf. 31 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Jag tror att vi är rörande överens om att det att hindra någon från att rädda liv är bland de allvarligaste brott man kan se. När en vårdgivare förhindras i detta blir det också svårt inom professionen, så det här måste verkligen åtgärdas.

Det var bra att du nämnde socialtjänsten och hemtjänsten, Morgan Johansson, för situationen där är likartad även om det inte har inträffat något så sensationellt som det på Karolinska. Där har också Socialstyrelsen en roll. Jag hörde inte att Socialstyrelsen fanns med på 27 september-listan, men jag tror att det är viktigt att även socialtjänsten finns med.

När det gäller den allmänna brottsbekämpningen kommer jag in på ett lite annorlunda spår.

Världshälsoorganisationen gick på 80-talet tydligt ut med hur viktigt det är för att människor ska må bra att de känner att de behövs. Man såg två riskgrupper: Den ena var människor som tvingades bort från arbetslivet på grund av sin kronologiska ålder. Den andra var arbetslösa unga män som därmed riskerade att hamna i kriminalitet.

Jag tror att det här är något oerhört viktigt, för det är unga kriminella personer som ställer till det på akutmottagningarna. Man måste hitta dem tidigt, för om de känner att de inte behövs i det vanliga samhället och känner sig behövda i de kriminella gängen är det inte så konstigt att de söker sig dit och får applåder inom gänget för de gruvligheter som de förorsakar.

Vi måste fånga de här unga männen i tid. Det har vi alltså känt till ganska länge, men vi levde i lite av en sörgårdsmiljö i Sverige när det här kom. Många unga män känner inte att de behövs. Då ställer de till sina egna liv, och de ställer till det för många andra.

Några kommentarer om det, kanske?

Anf. 32 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Uppställningen på mötet vi ska ha får vi väl prata om, Annika Strandhäll och jag. Vi kanske ska lägga till Socialstyrelsen där?

(Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S): Eller hur?)

Då gör vi det så att vi är fullt täckta också när det gäller hemtjänsten och socialtjänsten. Det tror jag är otroligt viktigt för att täcka den bredare bilden, den som Barbro Westerholm var inne på i slutet.

Vi har ju haft en utveckling i Sverige de senaste 20–25 åren att den organiserade kriminaliteten har bitit sig fast i vårt land på ett sätt som inte var fallet när jag växte upp på 70- och 80-talen. Det hände någonting i början av 90-talet som man inte riktigt har lyckats komma till rätta med.

Det finns många olika orsaker till det. Jag kan inte gå in på dem alla, men det är klart att en har varit en social situation som har inneburit att vi under perioder har haft väldigt hög arbetslöshet i ungdomsgruppen. Vi har också haft växande klyftor mellan de fattigaste och de rikaste. Och vi har haft ett välfärdssystem som inte riktigt har kunnat komma åt detta.

Dessutom har vi haft en del politiska förändringar som har inneburit att klyftorna har ökat ännu mer. En av de kanske viktigaste uppgifter vi har är att se till att dessa klyftor kan bringas ned, inom ramen för välfärdspolitikerna och den ekonomiska politiken.

Detta är grunden: att man måste ha en politik som fungerar. Man måste vända utvecklingen när det gäller arbetslösheten. Nu har vi den lägsta ungdomsarbetslösheten på 14 år, och det gör att den grupp ungdomar som kanske riskerar att hamna i denna typ av problematik trots allt har bättre förutsättningar nu än de haft på väldigt länge. Det handlar också om att se till att de får utbildningsmöjligheter och går den vägen i stället.

Jag citerar ofta Zlatans bok. Han skriver på ett ställe att många frågar vad han skulle ha gjort om han inte kunnat spela fotboll – kanske hade han varit kriminell. Det förstår man också när man läser om den uppväxt han har haft och om en del av hans kompisar, som har hamnat snett. För egen del stjal han cyklar eller annat när han inte spelar fotboll. Det är den bild man får i boken.

För att bryta upp de kriminella gängen måste man göra minst två saker. En är att man måste ta hand om dem som leder gängen och är de mest brottsaktiva. Dem måste man se till att bura in, helt enkelt. De kan inte fortsätta verka, dels för att de stör allt förebyggande arbete och begår många brott, dels för att de faktiskt är förebilder för en del av de ungdomar som är på väg in i kriminalitet.

Där har vi skärpt lagstiftningen på en lång rad punkter. Vi går nu vidare med skärpta straff för de grova vapenbrotten. Detta innebär också en häktningspresumtion: Anträffas du med vapen på stan kommer du inte ut igen i väntan på rättegång. Det tror jag är en viktig bieffekt av detta.

Sedan måste man utöver de mer repressiva och brottsbekämpande delarna ha ett genomtänkt socialt arbete. Ofta är det så att man först måste ta hand om ledarna för gängen, med brottsbekämpande instrument eller med hjälp av LVU-lagstiftningen, om det rör sig om väldigt unga personer. Jag tycker också att vi måste vara mer aktiva och omhändertaga de mest aktiva ungdomarna. När man väl har gjort det kan man gå på svansen, alltså de som är på väg in i kriminalitet och kan vara betydligt yngre. Då kan man rikta öppna sociala insatser mot dem och deras familjer. Det är så man enligt min uppfattning gör för att bryta denna utveckling.

Anf. 33 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Syftet med denna interpellation var att få upp frågan om våld och övergrepp i vården men att bredda den till att inte bara handla om straff och blåljus utan också om att rusta den utsatta personalen att hantera situationerna på ett klokt sätt. Det handlar dock också om hur vi kan gå vidare och förebygga. Jag ser fram emot resultatet av de diskussioner ni för den 27 september.

Anf. 34 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag ser framför mig att det handlar om brottsbekämpande insatser, bra samarbete mellan polis och sjukvård och sociala insatser för att bryta upp gängen, och naturligtvis också om hur man hanterar detta inom sjukvården, bland annat anmälningsfrågan. Vem är det som gör anmälan? Drar man sig kanske för att anmäla för att man är rädd för att stå där med sitt namn? Det är en sådan fråga som jag tycker att vi ska tala om.

Det finns väldigt mycket att göra åt den här situationen. Jag tror att vi alla känner stor upprördhet när vi får nyheter om hur det kastats sten eller hur rena gangstrar, som det faktiskt handlar om, betar sig mot vår sjukvårdspersonal, våra poliser, hemtjänsten och socialtjänsten. Vi får se till att göra allt vi kan för att åtgärda detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2016/17:595 om arvoden i bolagsstyrelser

Anf. 35 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Hans Rothenberg har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att hantera följdverkningarna av Högsta förvaltningsdomstolens dom den 20 juni 2017 i mål nr 278-17 gällande beskattning av styrelsearvoden. Hans Rothenberg befarar att Skatteverkets tolkning av domen kommer att försvåra och fördyra för SME-bolag som tar in extern kompetens i styrelsen och bidra till att minska bolagens tillväxt och utveckling.

Uppdrag som styrelseledamot kan enligt aktiebolagslagen bara innehas av en fysisk person. Av bland annat den anledningen har styrelseuppdrag i praxis ansetts vara sådana personliga uppdrag som i normalfallet ska beskattas som inkomst av tjänst hos den som utför uppdragen. Endast under vissa särskilda förutsättningar har beskattning ansetts kunna ske i inkomstslaget näringsverksamhet.

Högsta förvaltningsdomstolen har i det nämnda avgörandet fastslagit att rättsläget gällande beskattning av styrelsearvoden inte har ändrats till följd av den lagändring om begreppet näringsverksamhet som gjordes 2009 i 13 kap. 1 § inkomstskattelagen. Den bestämmelsen tar enligt Högsta förvaltningsdomstolen nämligen sikte på andra omständigheter än de som varit styrande i praxis avseende beskattningen av styrelsearvoden, det vill säga att aktiebolagslagen ger styrelseuppdraget en särskild och personlig karaktär.

Att styrelsearvoden som huvudregel utgör inkomst av tjänst gäller alltså alltså alltså, enligt Högsta förvaltningsdomstolens nämnda dom. Domen har dock föranlett en förändring i hur Skatteverket anser att reglerna ska tolkas. Skatteverket har sedan 2009 ansett att arbete som styrelseledamot, som inte är hänförligt till eget eller närståendes ägande i bolaget, bör kunna utgöra näringsverksamhet, antingen som ett led i en bedriven konsultverksamhet eller som egen verksamhetsgren, om minst tre sådana uppdrag fortlöpande finns. Numera anser Skatteverket att styrelsearvode normalt ska beskattas som inkomst av tjänst.

Förutsägbar och rättssäker lagstiftning är viktigt. Synlighet och transparens i skattesystemet är också en förutsättning för ett väl fungerande näringsliv och för jobb och ökad sysselsättning. Flera internationella undersökningar visar på att företagen i Sverige har mycket goda förutsättningar och ramvillkor i förhållande till omvärlden.

Jag avser att noga följa utvecklingen i näringslivet till följd av domen.

Anf. 36 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Den 20 juni 2017 slog Högsta förvaltningsdomstolen i en dom fast att styrelsearvode inte får ersättas med faktura utan ska betalas ut som lön. Skatteverket ändrade sedan sin praxis, och det näringsbegrepp som infördes 2009 gäller inte längre. Sedan 2009 har nämligen svenska företag kunnat anlita erfarna styrelsearbetare och betala arvudet mot faktura. Men detta gäller alltså inte längre.

Skatteverkets tolkning av domen försvårar och fördyrar för små och medelstora bolag som tar in extern kompetens i styrelsen. Den tar bort en hel bransch, och den minskar antalet företagare. Möjligheten och viljan att ta in erfaren extern kompetens i styrelsen kommer att minska, samtidigt som färre nu ges möjlighet att på heltid och professionellt ägna sig åt att bidra till små och medelstora bolags tillväxt och utveckling.

Det är bara att konstatera, herr talman, att styrelsearbete är ett yrke. Det är väsentligt att vi har personer som har erfarenhet och kan ha flera uppdrag parallellt. För en bibehållen och förbättrad välfärd behöver Sverige entreprenörer och människor som vill, vågar och kan starta företag – företag som växer och anställer människor, köper och säljer varor och tjänster, både inom och utanför landet, och betalar skatter och avgifter.

Herr talman! Nyordningen löser inga problem, då problemen inte finns. För Sveriges skull behöver vi tänka större, på helheten. Att en enskild dom ska få påverka alla Sveriges aktiebolag och mer eller mindre utplåna en hel bransch är snävt, och det råder inte balans mellan för- och nackdelar med beslutets innebörd. Att skapa förutsättningar för svenska företag att växa och bli fler är vettigt. Låt därför företagsägare anlita kompetenta och erfarna styrelsearbetare, och låt styrelsearbetare få bedriva näringsverksamhet med F-skattsedel och fakturera!

Jag har lyssnat på ministerns svar, och jag läste det skriftliga svaret redan i går. Jag konstaterar att den sista meningen, som egentligen är det som är svaret, lyder: ”Jag avser att noga följa utvecklingen i näringslivet till följd av domen.” Det var egentligen inte svar på min fråga, som var vilka åtgärder ministern avser att vidta för att hantera följdverkningarna av domen. Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att ministern inte ger ett tydligare svar om någonting som påverkar små och medelstora bolag och påverkar de människor som arbetar som styrelseledamöter i bolag.

Jag skulle vilja ställa två frågor för att vi ska kunna gå vidare i diskussionen. Ser ministern något som helst problem med Högsta förvaltningsdomstolens beslut? Är det oproblematiskt kan jag förstå svaret, men ser ministern något problem? Följdfrågan är: Om ministern ser något problem, hur avser ministern att underlätta för små och medelstora företag att framöver rekrytera styrelsekompetens?

Anf. 37 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar interpellanten för diskussionen.

Jag går tillbaka till den lagändring som skedde 2009 och börjar där. Det genomfördes en lagändring av näringsbegreppet i inkomstskattelagen. Den syftade inte till att ändra rättsläget gällande beskattning av styrelsearvode; det var inte så propositionen var skriven. Vi kan börja där. Sedan gjorde Skatteverket ändå en tolkning av det – att det kunde innebära att man kunde arbeta på detta nya sätt efter 2009. Nu har Högsta förvaltningsdomstolen dömt av i frågan och sagt att eftersom aktiebolagslagen stipulerar att människor som sitter i en styrelse också har personligt ansvar i det mandatet ska det beskattas på ett annorlunda sätt. Det ska beskattas som en fysisk person.

Jag vill då ställa en fråga tillbaka. Har jag läst lagstiftningsarbetet fel – var detta syftet med den lagstiftning som presenterades 2009? Ska man göra ändringar i detta sätt att arbeta tror jag att Moderaterna och vi är överens om att man ska ha en lagstiftning som är tydlig, rättsäker och genomtänkt. Min fråga är därför om Moderaterna har tagit ställning för att ändra aktiebolagslagen. Innebär det även att man inte vill att det ska vara personligt ansvar i styrelserna för aktiebolag? Det är liksom en grundförutsättning.

Sedan vill jag säga att detta blir en förändrad tolkning. Det kommer att få en del effekter. Jag hoppas och tror att effekterna inte är så dramatiska som Hans Rothenberg beskriver dem. ”Utplåna en hel bransch” – nu tar vi i ordentligt i diskussionen, vill jag säga!

Den bild vi har av inte minst små och medelstora företag i Sverige idag är otroligt positiv. Jag tog del av den största barometern för småföre-

tagande i Sverige sedan 1990-talet, om jag har rätt, Småföretagsbarometern. Den visar att småföretagarkonjunkturen är väldigt stark i Sverige. Nio av tio småföretag vill växa, och sju av tio småföretag ser goda förutsättningar att expandera i Sverige. Det är alltså en något annan bild än att en hel bransch skulle gå omkull.

När det gäller småföretagens utmaningar tror jag att det är helt korrekt att det är viktigt, inte minst för nystartade bolag, att ha bra kompetens i styrelsen. Jag talar ofta om kapital som en viktig del, men kunskap är lika viktigt i de små företagen – att ha ett smartkapital. Då är det viktigt att man får in erfarna människor i styrelsearbetet eller i andra delar i bolaget, så att man kan expandera och fatta rätt beslut. Det förutsätter jag att småföretag även i fortsättningen har stora intressen av att göra, för att ha en ekonomiskt god utveckling.

Jag tror alltså att man måste sätta det i perspektiv. De små företagens största utmaning just nu, vilket undersökningen visade, är att fyra av tio företag har tackat nej till ordrar den senaste tiden, just för att man har svårt att rekrytera rätt personal till sitt bolag. Regeringen gör en enorm satsning på utbildningsverksamhet för att matcha på svensk arbetsmarknad, och det hoppas jag har en stor och positiv inverkan på småföretagens utveckling framöver.

Anf. 38 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Att fyra av tio bolag har svårt att rekrytera personal är ju inget argument för att det ska bli svårare att rekrytera styrelsekompetens.

Det kommer att finnas mindre intresse från professionella styrelsearbetare för att arbeta i styrelser. Bolag behöver personer som har flera uppdrag parallellt för att kunna minska risk och dela erfarenheter mellan de olika bolagen och uppdragen. Det innebär faktiskt även ökade kostnader för dessa bolag. Nuvarande bolag som vill behålla sina arvoderade ledamöter kommer att behöva betala mer och därmed också få fördyrade styrelsekostnader.

Jag kan svara på ministerns fråga. Den ändring som gjordes 2009 kan vara ganska enkel att göra, och branschen har nu vant sig vid att man kan fakturera och att uppdragsgivare, det vill säga ägare till bolagen, som rekryterar styrelsepersonal kan lägga pengar på andra saker än på styrelsen. Om vi nu ändrar tillbaka kommer detta att bli dyrare. Då kommer ägarna för de små och medelstora bolagen, framför allt de som växer och behöver nyttja denna kompetens, att behöva betala mer. Det kan vara så att man blir tvungen att minska styrelsen. Man kanske går från en styrelse med sex personer till en styrelse med fem personer, och då tappar man en persons kompetens. Detta är en negativ sak som vi måste beakta.

Jag blev lite förvånad över att ministern inte svarade på om detta är ett problem eller ej. Det är nämligen ett uppenbart problem om det blir dyrare för små bolag att rekrytera styrelsepersonal och om personer som skulle kunna tänka sig att ta denna typ av uppdrag avböjer på grund av att det blir krångligt.

Jag skulle vilja lyfta fram ett annat perspektiv, och det är arbetsvillkoren. Om det är så att en styrelseledamot ska betraktas som anställd i ett bolag och dessutom sitter i styrelsen för flera bolag, vem är då huvudarbetsgivare? Hur hanteras semestervillkor? Hur hanteras LAS kopplat till löntagaren – är det sist in, först ut som gäller, eller vad är det som gäller i

det sammanhanget? Hur hanteras löntagaren, alltså styrelseledamoten, vid nedskärningar?

Det är en ganska bra ordning att en styrelseledamot kan fakturera och stå lite grann vid sidan av den gängse hanteringen. Man kan också se det så här: En revisor är vald av ägarna att utföra regelmässiga genomlysningar för ägarna och styrelsen. En styrelse är på samma grunder vald av ägarna för att vara uppdragsgivare åt vd och ledningen för bolaget. Vad är det i uppdragens art som skiljer sig åt mellan ledamoten och revisorn som gör att revisorn kan fakturera men styrelseledamoten inte kan göra det?

Jag kommer tillbaka till det jag sa i början. Här har vi en lösning till vilken vi saknar ett problem. Om det inte finns ett problem men lösningen innebär att det skapas problem vore det ganska rimligt att gå tillbaka och säga att man får se över detta.

Jag hade faktiskt förväntat mig det svaret från ministern, det vill säga att regeringen noterar att detta har blivit mer problematiskt än man kunde ana och att man avser att se över förutsättningarna för att göra en lagändring och se över reglerna för att Skatteverket ska kunna göra en annan tolkning. Det hade jag tyckt var ett bra svar. Jag blir lite förvånad över att man bara betraktar omständigheterna och ser hur utvecklingen kommer att bli.

Anf. 39 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Det stämmer att små och, inte minst, snabbväxande företag är i behov av senior eller annan extern kompetens, som inte finns operativt i bolaget. Om detta råder inga tvivel. Det är en viktig poäng när det gäller bolagens utveckling framöver, vilket jag ofta för fram när jag träffar dessa bolag.

Men det rådet inte heller någon tveksamhet om att det är viktigt för bolag – både för sådana som startar och för sådana som växer – att det finns en förutsägbar lagstiftning. Det är detta som är grunden i den här frågan, för nu talar vi om Skatteverkets tolkning av lagstiftning som har fått underkänt i lag.

Man går då tillbaka till den lagstiftning som fanns 2009. Då satt en annan regering och förberedde denna lagstiftning. I förarbetena till den lagstiftningen angavs inte detta som ett syfte eller en åtgärd som var förutsägbar i lagstiftningen, och det är detta som Högsta förvaltningsdomstolen nu har dömt av.

Då blir effekterna väldigt dramatiska. Det som händer nu är att man går tillbaka till den ordning som gällde före 2009. Det är detta som händer – det är inte så att det blir någon annan ordning.

Det går att vrida och vända på det här. Jag säger inte att det är enkelt, och det är därför jag tycker att man ska följa frågan noga.

Det blir också en fråga om hur aktiebolagslagen ska tolkas – är man även fortsättningsvis personligt ansvarig i styrelsen? Detta är i dag en väldigt viktig princip i aktiebolagslagen. Vill ni från Moderaternas sida ändra den principen?

Det är lite märkligt att det i dag är olika skattevillkor som gäller för olika styrelseledamöter – eller rättare sagt var det så fram till denna dom. Det är inte någon optimal situation att vi har olika skatteregler för olika

typer av styrelseledamöter. Jag tycker inte att det är så enkelt att man kan säga att det är glasklart hur denna fråga ska tas vidare.

Därför tycker jag att det är klokt att följa frågan noga. Både jag och finansministern säger att vi noga kommer att följa utvecklingen efter denna dom.

Men man ska heller inte måla upp ett drakoniskt resultat av den här domen. Jag vill betona att det är viktigt inte bara vilka tolkningar som myndigheter gör utan också att vi har lagstiftning som är förutsägbar och genomtänkt. När man inte har jobbat igenom lagstiftning på ett sätt som är långsiktigt hållbart kan det bli domstolstolkningar som går i motsatt riktning och får stora konsekvenser – det har vi sett på andra områden.

Arbetskraftsinvandring är ett sådant område, där den förra regeringen gjorde ändringar. Jag tror inte att syftet med dessa ändringar var att vi skulle hamna i en situation där högkvalificerad arbetskraft utvisas från Sverige och får starta om sina processer för att komma in i Sverige. Men om man inte är noga med lagstiftningsarbetet kan det få oanade konsekvenser.

Därför är det viktigt att reflektera över detta om det är så att Moderaterna vill förändra principerna bakom aktiebolagslagen. Då är det en ganska stor fråga, och då måste man ha svar på det här innan man ger sig i kast med det hela.

Anf. 40 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Det är skillnad på att följa frågan och på att ta ledning och agera i frågan. Här tycker jag att regeringen borde ta ledning i frågan och se om den situation som har uppkommit är ett problem.

Ministern nämnde arbetskraftsinvandring, vilket är ett alldeles utmärkt exempel. Vi konstaterar att det finns regler här som kanske inte vantolkas men i alla fall tolkas på ett sätt som inte gagnar någon. Då får man göra om och göra rätt. Vi moderater har sagt att vi måste göra om och göra rätt här.

I detta fall är situationen ungefär densamma. Den effekt som vi nu förmodligen kommer att se är att fler personer kommer att undvika att ta styrelseansvar och i stället hantera det som konsult. Bolagen köper alltså in konsulttjänster i stället för att etablera dessa personer i styrelser.

Detta innebär att man inte har det fulla ansvaret, vilket man har som registrerad ledamot. Jag är rädd att vi kommer att få se fler kreativa lösningar på hur denna kompetens hanteras i stället. Effekten blir färre formella styrelseledamöter och fler konsulter. Detta är inte en effekt som någon av oss önskar.

Om det nu visar sig att detta blir ett problem, vilket vi redan nu har fått signaler om, är det dags att göra någonting. Jag kan redan nu signalera att om inte regeringen gör det kommer vi från Moderaternas sida att vara väldigt tydliga med att vi framöver vill se att det är möjligt för styrelseledamöter att kunna fakturera. Och om det inte är möjligt enligt gällande lag får man ändra på den lagen.

Av hänsyn till den kommande borgerliga regeringen, som tar vid efter 2018, tycker jag att det skulle vara en tjänst om nuvarande regering kunde ändra detta så att vi slipper att göra det.

Prot. 2017/18:5
15 september

Svar på
interpellationer

Anf. 41 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Det har kommit på vår lott att ändra en del av den förra regeringens lagstiftning, som inte var så genomtänkt. Detta gäller inte minst på arbetskraftsinvandringsområdet, där vi nu har tillsatt en utredning för att ändra de lagar som inte var så genomtänkta och som därmed ledde till regeltolkningar som fått stora konsekvenser.

Min huvudpoäng här är att man måste veta vad man gör med lagstiftningen, så att man vet vilka konsekvenser denna får.

Jag tror att intresset för att starta och driva nya, innovativa företag är väldigt starkt i Sverige i dag. Vi ser ett ökat intresse också bland yngre människor för att gå in i styrelsearbete på olika sätt. Jag tycker att det är en mycket positiv utveckling.

Jag tror inte att den utvecklingen kommer att brytas av detta, men vi kommer att följa frågan noga. Jag tror att en del bolag kan göra som Hans Rothenberg säger och ta in kompetens på lite olika sätt, medan andra även fortsättningsvis kommer att jobba med dessa personer i styrelsen, eftersom man vill knyta denna kompetens till sig.

Jag kan lova Hans Rothenberg att både jag och finansministern kommer att följa frågan noga. Men jag tror inte att man ska måla drakoniska svarta färger kring denna förändring, som har blivit ett domstolsbeslut. Det är inte ett politiskt beslut, utan domstolar har tolkat den lagstiftning som den förra borgerliga regeringen införde.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2016/17:599 om överbeläggning inom akutsjukvården

Anf. 42 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Lotta Finstorp har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen ämnar vidta för att minska överbeläggningen inom akutsjukvården.

Överbeläggningar och utlokaliseringar av patienter är en viktig patient-säkerhetsfråga. Omfattningen är beroende av vad som händer i hela vårdkedjan. Det krävs ett systematiskt och strategiskt arbete inom vården för att minska överbeläggningarna, och det finns stora regionala skillnader och variationer över året i hur detta fungerar.

En kartläggning genomförd av Sveriges Kommuner och Landsting visar att bland länssjukhusen i Stockholm har både Sankt Görans sjukhus och Södersjukhuset en låg andel överbeläggningar. Ägarformen kan därför inte ses som avgörande för andelen överbeläggningar vid ett sjukhus.

Bristande tillgång till viktiga yrkesgrupper, samt andra kompetensförsörjningsproblem, bidrar starkt till stängda vårdplatser. Regeringen har vidtagit ett flertal åtgärder kopplat till hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. En särskild professionsmiljard har avsatts, varav 300 miljoner har öronmärkts för 2017 i syfte att ge fler sjuksköterskor möjlighet att bli specialistsjuksköterskor.

Utöver detta har antalet utbildningsplatser byggts ut, resurserna för validering av utländska sjukvårdsutbildningar hos Socialstyrelsen har kraf-

tigt förstärkts, och ett flertal myndighetsuppdrag har getts på området. Regeringen har vidare annonserat en satsning riktad mot personalen inom hälso- och sjukvården på 2 miljarder kronor, som bland annat får användas till att erbjuda kompetensutveckling, öka bemanningen och utveckla arbetssätt i syfte att vårdpersonalen ska arbeta kvar.

Arbetsgivarna har ett viktigt ansvar för att vårdens arbetsmiljö och arbetsvillkor gör det attraktivt för personal att bli anställda och att arbeta kvar i vården. Genom att steg för steg komma till rätta med kompetensförsörjningsproblemen i vården skapar man också förutsättningar för att färre vårdplatser ska vara stängda.

Det är även angeläget att en patient skrivs ut från den slutna vården så snart som möjligt efter att den behandlande läkaren bedömt att patienten är utskrivningsklar. I annat fall kan detta också leda till överbeläggningar i slutenvården.

En stor mängd vårdplatser uppehålls i dag av utskrivningsklara patienter. En ny lag om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård träder i kraft den 1 januari 2018. Lagen innebär bland annat en tydligare process för utskrivning, däribland regler om tidig planering inför utskrivning och om samverkan mellan landsting och kommuner.

Regeringen har också i mars 2017 gett Socialstyrelsen ett uppdrag att göra en kartläggning, nulägesbeskrivning och analys av hur brister i kompetensförsörjning och bemanning kan påverka risken för vårdskador i hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsen har också nyligen lanserat ett samlat stöd till hälso- och sjukvården på patientsäkerhetsområdet, som myndigheten haft regeringens uppdrag att utveckla i samarbete med flera andra aktörer. Där finns samlad information om att förebygga vårdskador.

Regeringen har även höjt de generella statsbidragen för landstingen med miljardbelopp från 2017, vilket ger förutsättningar för landstingen att prioritera resurser dit man bedömer att behoven är som störst.

Min bedömning är att regeringen i dag vidtar kraftfulla åtgärder för att ge landstingen förutsättningar för att överbeläggningarna ska kunna minska. Samtidigt kan jag konstatera att landstingen har det operativa ansvaret för våra sjukhus och ansvaret för att åtgärda de akuta situationer som uppstår.

Regeringen och Vänsterpartiet är överens om att gå fram med en proposition om tillstånd att ta emot offentlig finansiering. Verksamhet som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen kommer inte att ingå i den planerade propositionen. En utredning kommer att tillsättas skyndsamt med uppdraget att titta på olika lösningar för hälso- och sjukvården för att säkerställa att skattemedel används till det som de är avsedda för.

Anf. 43 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Ja, svensk vård håller mycket hög medicinsk kvalitet. Samtidigt står vården inför stora problem. Sverige har bland annat Europas längsta väntetider, och vårdköerna ökar kraftigt. Tryggheten och tilliten till att få en tillgänglig och säker vård i tid borde vara en självklarhet i ett land som Sverige.

Begreppet trygghet är ett av de viktigaste begreppen. När man frågar människor vad som är viktigt här i livet säger de att det är att känna trygghet. Detta med överbeläggningar är också en trygghetsfråga. Man vill känna tryggheten att veta att om man har behov av att få en sängplats på sjukhuset ska man få det.

När det gäller överbeläggningar och utlokaliseringar tycker jag att utlokalisering är ett märkligt ord. Man utlokaliserar statliga myndigheter, och i det här sammanhanget är det utlokalisering av patienter. Det ger inte enbart otrygghet utan även en ökad risk för vårdskador, eftersom det inte alltid finns tillräcklig kompetens och kapacitet för att möta patientens behov.

I samband med utvecklingen av öppna vårdformer, den medicinska utvecklingen och överföringen av vissa ansvarsområden till kommunerna har behovet av vårdplatser minskat inom sjukvården. Antalet vårdplatser på våra sjukhus minskade med i genomsnitt 35 procent mellan åren 1996 och 2013, och år 2013 fanns det 2,6 vårdplatser per 1 000 invånare. Sverige har nu lägst antal vårdplatser per invånare i Europa. Detta i sig är inget problem, men när det inte längre finns vårdplatser när man behöver det uppstår svårigheter med såväl patientsäkerhet som arbetsmiljö. Detta med utlokaliserad patient innebär att patienter vårdas någonstans där man inte har den specifika kompetens som behövs för diagnosen.

Överbeläggningar är inte ett problem enbart hos Landstinget Sörmland, som jag fokuserar på i interpellationen, utan det är ett problem över hela landet. Precis som ministern angav i svaret är det stora regionala skillnader. Det går säkert att förklara med brist på kompetens, att det ofta saknas sjuksköterskor och så vidare. Men vi sörmlänningar är väldigt oroade över att vårt landsting sticker ut så negativt i detta med överbeläggningar. I april hade ett av länets sjukhus 13,5 överbeläggningar per avdelning och dag, och då är snittet i Sverige ungefär 3, så ministern måste förstå att det är ett jätteproblem för oss i Sörmland. Då det har varit så höga överbeläggningstal på sjukhuset i över ett år börjar personalen att gå på knäna. Då blir det massflykt. Vi har nära till Stockholms läns landsting, så det är lätt att pendla dit i stället. Då blir det liksom katten på råttan och råttan på repet i den här frågan.

Jag har följt en rad artiklar i sörmländska medier av en journalist som heter Tommy Kägo. Han har gjort ett gediget arbete och intervjuat personal, patienter och anhöriga. Det går inte att få fram om IVO anser att det ökade antalet anmälningar om vårdskador har att göra med överbeläggningar, så det kan jag inte stå här och påstå. Det är ganska många anmälningar som till exempel rör felaktiga diagnoser, och det kan kanske snarare vara stressrelaterat, att personalen inte har den tid som behövs för att ställa rätt diagnos.

Jag skulle vilja se en nolltolerans för vårdskador. Trafiken har ju lyckats mycket bra med det. Jag skulle vilja höra lite vad ministern säger om det.

Anf. 44 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Lotta Finstorp, för en otroligt angelägen interpellation!

Jag är glad att du börjar med att konstatera att svensk hälso- och sjukvård kvalitativt presterar väldigt väl. Faktum är att kvalitativt har vi en

sjukvård som inom många områden är i världsklass, och det ska vi vara stolta över och lyfta fram. Icke desto mindre har vi alldeles för stora problem avseende tillgänglighet och bemanning i den svenska hälso- och sjukvården.

Vi har ett hälso- och sjukvårdssystem i Sverige som till sin struktur är ganska gammaldags. Det är väldigt sjukhustungt. Vi har en primärvård i Sverige som är mindre utvecklad, samtidigt som vi har en situation där allt fler lever längre med kroniska sjukdomar och med allt fler äldre. När inte den nära sjukvården är utformad på det sätt som den borde vara söker människor sig av naturliga skäl i mycket större utsträckning till akutsjukvården, med de resultat som vi i viss mån ser med kraftiga överbeläggningar och att man tvingas till utlokaliseringar. Som Lotta Finstorp påpekar vet vi också att utlokaliseringar medför en betydligt högre risk för vårdskador. Det är väldigt bekymmersamt.

Vi måste göra saker på både kort och lång sikt. Det är viktigt att de politiska förslag och satsningar som vi går fram med inom det här området inte bara är plåster på såren, utan det ska vara långsiktiga förändringar som gör att vi framöver kommer att ha en hållbar hälso- och sjukvård med tanke på hur vår demografi ser ut i det här landet.

Jag är ute och träffar personal inom hälso- och sjukvården och tycker att de gör ett heroiskt arbete på många ställen, inte minst den personal som arbetar inom akutsjukvården. Jag var för inte så länge sedan på akuten på Huddinge sjukhus där man beskrev hur en arbetsdag innebär att när man har påbörjat sitt pass har man inte möjlighet att sitta ned förrän passet är slut.

Det är klart att en hälso- och sjukvård som erbjuder den sortens arbetsvillkor inte är en attraktiv arbetsgivare. Både arbetsmiljöfrågorna och övriga villkor, till exempel den lön man får när man utbildat sig till specialistsjuksköterska, innebär att vi har en stor brist. Många duktiga i personalen inom vården väljer att arbeta med enklare arbetsuppgifter och med bättre arbetsscheman, till exempel i primärvården eller för den delen i den kommunala hälso- och sjukvården. Det är därför som regeringen har valt att fokusera mycket på kompetensförsörjningsfrågorna, hur vi kan svara upp mot de behov som finns och hur vi kan förbättra arbetsvillkoren.

Långsiktigt handlar det om att vi behöver få till en omläggning av den svenska hälso- och sjukvården. Det är ett arbete som vi har påbörjat, som egentligen redan alliansregeringen påbörjade med Göran Stiernstedts utredning och som nu har tagits vidare av regeringens primärvårdsutredare. Jag berättar gärna mer om det i nästa inlägg, för jag tror att det är viktigt.

Anf. 45 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Ministern sa att det är få som väljer att gå vidare och utbilda sig till specialistsjuksköterskor. Det handlar om att få en betydligt högre lön om man gör det där lilla extra men också, regeringens representant här, om att man får behålla mer i plånboken. Det går naturligtvis hand i hand. Man lägger inte ned extra energi och tid på att få en högre befattning om man inte också får mer pengar kvar i plånboken.

I artikelserien i Sörmlands Nyheter hade man bland annat intervjuat en patient som hade blivit hemskickad, och hans tillstånd försämrades radikalt. När han blev bättre anmälde han detta till IVO. I yttrandet till IVO framgår det att sjukhuset angav kronisk vårdplatsbrist som skäl.

Man får egentligen inte ange det. Att man har platsbrist är inte skäl för att skicka hem en patient. Då är det både konstigt och olyckligt att man uppger detta i ett svar till IVO. Det måste alltid vara en klinisk bedömning som ligger till grund för om en patient kan skickas hem eller inte.

Ministern talade om primärvården, och primärvården är det viktigaste steget i vårdkedjan. Har ett sjukhus inte vårdplatser som motsvarar behovet får man köer i väntrummet på akuten. Allt hänger ihop i vårdkedjan.

Det finns ett systemfel, och här har vi en samsyn. Vi måste hitta betydligt bättre flöden, och vi måste hitta fler arbetsgivare. I stället för att det bara ska vara offentligt hela tiden behöver både personal och patienter kunna välja andra arbetsgivare och vårdgivare.

Den nära vården har stor betydelse. I Sörmland är det gratis att gå till primärvården medan kostnaden för att gå till akuten har höjts. Då måste man se vad som händer i primärvården, för det är ju dit man har styrt flödena. Väntrummen där kan ju bli väldigt fulla, och dessutom klarar man inte vårdgarantin på ett bra sätt.

Man måste noga analysera vad man gör när man skruvar om vårdkedjan och inte bara gå på magkänsla. Jag känner en oro här.

Regeringen tog bort den framgångsrika kömiljarden som Alliansen införde. Den var konstruerad med motprestation och var väldigt bra. Vi såg att det gav effekt. Man var tvungen att göra en motprestation för att få pengar.

Jag tror, precis som alliansregeringen antog, att incitamentsstyrda pengar är bra. Jag tror att landstingen och regionerna måste jobba precis på det sättet när det handlar om hälso- och sjukvård. Vi kommer att fortsätta att driva frågan om en kömiljard som är incitamentsstyrd. Den måste också utformas så att vårdgarantin blir mer heltäckande och samordnad. Vi tycker att man kan skruva på det, men det är definitivt bra att ha incitament för att vården ska få pengarna.

Vi vill att kömiljarden ska vara bredare än tidigare och till exempel omfatta röntgen och laborietester, för det är ibland där det blir en bugg. Den ska också vara professionsneutral. Jag hoppas att vi får gehör för detta framöver.

Anf. 46 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Låt oss vara lite noga. Det fanns en stor samstämmig kritik mot kömiljarden från vårdens professioner. Det var orsaken till att vi tog bort den. Den ledde bland annat till undanträngningseffekter, vilket de professioner som arbetar inom vården påpekade.

Man kan, Lotta Finstorp, absolut överväga hur man på ett bra sätt kan utforma ekonomiska incitament så att det blir träffsäkert och förhoppningsvis också leder till kortare väntetider. Jag har inget principiellt emot detta. Det får bara inte bli så att det plåstret på såret är det som man tror ska lösa grundproblematiken. Det handlar inte bara om att om man får extrapengar så springer man fortare.

De resursförstärkningar som regeringen har gjort till landstingen är helt nödvändiga för att vi långsiktigt ska kunna få en hälso- och sjukvård som kan svara upp mot den demografiska utvecklingen och de behov vi ser i hälso- och sjukvården.

Men det kommer inte att lösa problemet om inte resurserna också går till att göra hälso- och sjukvården tillräckligt attraktiv som arbetsgivare så

att människor ska vilja arbeta där. Man måste kunna erbjuda arbetsmiljöer som gör att de medarbetare som finns i hälso- och sjukvården inte blir sjukskrivna på grund av stress.

Detta måste man ha klart för ögonen. Ja, man kan behöva göra saker för att öka de ekonomiska incitamenten, men det får aldrig förta att de grundläggande, viktiga satsningar vi måste göra är de strukturförändringar som krävs i hälso- och sjukvården långsiktigt. Vi måste också se till att den personal som finns i hälso- och sjukvården får så bra förutsättningar som möjligt att leverera en professionell vård till medborgarna.

Låt mig återknyta till den mer långsiktiga frågan om omställningen i den svenska hälso- och sjukvården. Anna Nergårdh har tagit över efter Göran Stiernstedts utredning och ska nu ta hans skiss över hur svensk sjukvård behöver läggas om och ge oss en tydlig karta på hur och inom vilken tidsram vi kan göra detta.

Jag är helt enig med dig, Lotta Finstorp. Vi behöver bygga ut en trygg och bra nära vård där våra äldre kan känna sig trygga med att de får tider och att de behov de har kan tas om hand där. Vi behöver en nära vård som erbjuder betydligt fler multiprofessionella team än vad som finns i dag. Vi behöver ha fler specialiteter.

Detta lade Anna Nergårdh fram en tidsplan för före sommaren, i sitt första delbetänkande. Där var hon också inne på incitament, för hon talade om en förstärkt vårdgaranti där man ska kunna möta fler professioner än läkare om man har andra behov.

Det handlar om att ha båda dessa delar i huvudet och att hela tiden påminna sig om att om det är något som svenska medborgare bör kunna förvänta sig att känna sig trygga med så är det att vi ska ha en svensk hälso- och sjukvård som levererar.

Då måste vi politiker våga säga som det är. Det finns långsiktiga behov som vi behöver ta om hand. Det kommer inte att ske över en natt, men vi gör också saker här och nu för personalen och för ökade incitament så att rätt saker ska hända i vårdkedjan.

Anf. 47 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Man måste våga göra den nödvändiga strukturomställningen och förändringen inom vården. Det är till viss del här problemet finns, för som landstingspolitiker – och jag talar av egen erfarenhet som landstingsråd – orkar man, om jag ska vara helt ärlig, inte riktigt ta tag i grundproblematiken.

För ett antal år sedan träffade jag en vårdplatschef i ett annat landsting än mitt eget. Hon skulle gå i pension och sa: Jag har arbetat inom vården i flera decennier, och det jag mest har gjort är att mota patienter med ”det där är inte vår patient; den ska dit i stället”. Hon sa också: Alla säger att patienten ska vara i fokus, men vad menas konkret med det? Det har jag aldrig fått uppleva.

Jag har tagit med mig detta, att man motar. Är man vårdplatschef måste man se till att sängar är lediga och flytta på patienter på olika sätt. Detta är dessutom några år sedan, så det är ingen ny problematik.

Ministern och jag har tidigare talat mycket arbetsmiljö i kammaren. Det här är just en sådan vårdpersonalkategori som har stora sjukskrivningstal inom stressrelaterad psykisk ohälsa – kvinnor i offentlig sektor.

Det är en jätteutmaning att få unga tjejer och killar att söka sig till yrken som är kopplade till hälso- och sjukvård. Detta är en ödesfråga för Sverige i framtiden. Får vi inte tillräckligt med kompetent personal i de frågor som är närmast människor, tryggheten i hälso- och sjukvården, ja, då vet jag inte riktigt vad som kommer att hända med Sverige.

Anf. 48 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag håller verkligen med dig, Lotta Finstorp. Jag möter också detta när jag är ute och träffar medarbetare i hälso- och sjukvården, nästan oavsett var de arbetar men framför allt i den sjukhustunga delen.

Man beskriver där att de unga tjejer och killar som i dag utexamineras som undersköterskor eller sjuksköterskor och som börjar arbeta på till exempel akuten inte vill arbeta under de premisserna och i dessa arbetsmiljöer, med de arbetstider som de många gånger tvingas ha. Vi vet att detta är en ödesfråga för oss. Det här är verksamheter som måste fungera 24 timmar om dygnet.

Jag har stor respekt för det du säger, Lotta Finstorp, nämligen att man som landstingsråd sällan har möjlighet att ta itu med de stora strukturella förändringarna därför att man måste se till att det fungerar i vardagen för medborgarna. Där är samspelet mellan den nationella nivån – Sveriges Kommuner och Landsting – och våra landstingsföreträdare där ute jätteviktigt liksom att vi som nationella politiker verkligen har örat mot marken och lyssnar på vilka förutsättningar som behövs och som vi kan ställa till förfogande.

Jag tror mycket på de satsningar som vi nu gör genom att se till att man får ökade resurser inom hälso- och sjukvården, som man kan använda som man vill, men också riktade medel till exempelvis bemanning för att pröva nya arbetstidsmodeller och belöningsystem för att öka attraktiviteten som arbetsgivare.

Vi kommer att få jobba med detta. Vi kommer inte att vända det över en natt, men jag tror att det är ett steg i rätt riktning. Vi ska inte stänga några dörrar för goda och smarta idéer utan ta till vara dessa, oavsett om de kommer från privat eller offentlig verksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2016/17:601 om väntetider inom barn- och ungdomspsykiatri

Anf. 49 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Dennis Dioukarev har frågat mig om jag har förtroende för att den officiella statistiken för väntetiderna inom barn- och ungdomspsykiatri är pålitlig och vad jag anser bör göras för att få fram adekvat statistik på området.

Låt mig börja med ett något bredare perspektiv. Regeringen har höga ambitioner när det gäller hälsa. Regeringen har satt det långsiktiga målet att inom en generation sluta de påverkbara hälsoklyftorna. För även om hälsan i Sverige generellt är god är den inte det för alla. Psykisk ohälsa är ett stort och växande samhällsproblem. Andelen personer som upplever

och rapporterar besvär på grund av psykisk ohälsa har ökat sedan början av 1990-talet.

År 2016 antog regeringen en ny strategi inom området psykisk hälsa, som gäller för åren 2016–2019. Regeringens strategi ska stimulera utvecklingen av förebyggande och främjande arbete generellt men också tidiga insatser till dem som inte mår bra eller är i risk för psykisk ohälsa.

Regeringen avsätter 2017 över 1 miljard kronor för insatser inom psykiatri och psykisk hälsa. Genom en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting avsätter regeringen 885 miljoner kronor av satsningen under 2017 för att stimulera och stödja huvudmännens arbete med psykisk hälsa. Regeringens strategi ska stimulera utvecklingen av förebyggande och främjande arbete generellt men också tidiga insatser till dem som inte mår bra eller är i risk.

Enligt den nationella vårdgarantin ska man få ett första besök inom den planerade specialiserade vården inom 90 dagar. Efter beslut om behandling ska man få denna inom ytterligare 90 dagar.

Följer man tillgängligheten inom barn- och ungdomspsykiatri utifrån dessa tidsgränser är den relativt god. 95,1 procent av patienterna i kön hade väntat kortare än 90 dagar på första besök i planerad specialiserad vård i maj 2017.

I ett pilotprojekt har en nationell modell för uppföljning av Första linjens verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa arbetats fram. Första linjen är den funktion eller verksamhet i kommuner och landsting som först möter ett barn eller en ungdom med ett indikerat problem. Alla Första linjen-verksamheter erbjuds att delta, och i dagsläget följer omkring 35 verksamheter upp sin tillgänglighet till Första linjen. Mätningen av tillgänglighet riktar sig till alla Första linjen-verksamheter som arbetar med barn och unga mellan 0 och 17 år.

Mot denna bakgrund ser jag ingen anledning att betvivla tillförlitligheten hos den officiella statistiken, även om den inte alltid speglar alla delar av en vårdkedja.

Anf. 50 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret och för att hon tar sig tid att debattera denna mycket viktiga fråga.

Det är ytterst få i-länder som uppvisar samma tendens som Sverige när det kommer till den psykiska ohälsan bland barn och unga. En snabb genomgång av statistiken visar att antalet unga i Stockholms län som söker hjälp hos barn- och ungdomspsykiatri fördubblats på tio år.

Samtidigt sjunker självmordstalen sedan 1980 för samtliga åldersgrupper utom unga i åldern 15–24 år, där det snarare har skett en ökning det senaste decenniet. Vidare finns det endast 140 vårdplatser inom BUP som ska räcka till alla över hela Sverige, och det finns landsting som inte har en enda vårdplats inom psykiatri för unga personer.

Herr talman! Med utgångspunkt i frågeställningen i min interpellation har jag pratat med psykologer runt om i landet för att bilda mig en bättre uppfattning om läget inom BUP, och bilden de gett mig är tydlig och samstämmig: Barn- och ungdomspsykiatri är överfull.

Anledningen till att min fråga till statsrådet handlar om statistiken kring vårdköerna och inte om åtgärder för vårdköerna i sig är att det från

regeringens håll verkar ha funnits utrymme för diskussion om varför vi över huvud taget har vårdköer i Sverige.

Vad gäller uttalandet från statsrådets företrädare, som citerades i interpellationen och som gav uttryck för den mycket märkliga ståndpunkten att problemen inom svensk psykiatri skulle ha att göra med söktrycket från patienter, är det inte en tes som stöds av de yrkesverksamma psykologer jag har pratat med. De anser i stället att problemet ligger hos politikerna, som konsekvent ignorerat ropen på hjälp när det gäller att få de resurser som krävs för att klara av att ge vård till dem som behöver den som mest. Många vittnar till och med om att vårdköerna de facto är längre än vad vi känner till, tvärt emot regeringens tidigare kommunicerade ståndpunkt.

Jag kommer att gå in mer på statistiken för vårdköerna i nästa inlägg men skulle först vilja veta om statsrådet delar sin företrädares analys att vårdköerna kan förklaras av att för många söker hjälp hos barn- och ungdomspsykiatri och inte av organisatoriska eller resursrelaterade faktorer.

Anf. 51 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Dennis Dioukarev, för en väldigt viktig interpellation!

Jag kan bara bekräfta de siffror som du läser upp. Vi har en situation där psykisk ohälsa är det nya svenska folkhälsoproblemet. Det är inte så nytt – det har pågått ganska länge – men man kan säga att det är först på senare år som det har uppmärksamrats.

OECD släppte sin slutrapport för ungefär ett år sedan. Där tittade de på nio olika västländer där den psykiska ohälsan ökar kraftigt. Sverige är ett av de länder som var med i den studie som OECD gjort. Man pekade på den kraftiga ökningen, och man hade också en del förslag om vad vi i Sverige måste göra för att vända denna utveckling.

En sak som man tryckte mycket på var att vi kommer in alldeles för sent i barns och ungas liv och att det behöver göras betydande förstärkningar redan i mycket tidiga år för att kunna upptäcka tecken på eventuell psykisk ohälsa eller liknande problem. Det är bland annat därför regeringen har valt att förstärka elevhälsan. Jag var så sent som i går på Socialstyrelsen, som har ett arbete som handlar om späda barn med misstänkt psykisk ohälsa. Det var mycket intressant att lyssna till.

Som socialminister har jag också ansvar för aktivitetsersättning för unga. Med gamla ord kan man säga att det är förtidspensionering för unga under 30. Den är tidsbegränsad och ges när man bedömer att en ung person av olika skäl inte står till arbetsmarknadens förfogande. År 2002 var andelen under 30 som beviljades aktivitetsersättning mycket lägre. Åtta av tio beviljades aktivitetsersättning på grund av ett fysiskt funktionshinder.

Utöver att vi har haft en brant stigning av andelen som beviljas aktivitetsersättning, kan vi av dessa siffror se att åtta av tio som i dag beviljas aktivitetsersättning beviljas en sådan på grund av en psykiatrisk diagnos. Jag vill bara bekräfta denna bild.

Det handlar om att göra flera olika saker. Dels handlar det om att göra det som regeringen nu försöker göra, nämligen att stärka inte minst det förebyggande arbetet – att stärka elevhälsan och att stärka satsningarna på psykiatri riktad till barn och unga. Vi skjuter nu till 280 miljoner ytterligare per år, och en del av dessa resurser är tänkta att bland annat delvis gå till att förstärka ungdomsmottagningar för just tidig upptäckt.

Sedan är det mycket oroväckande, vilket ledamoten lyfter fram, att vi ser att antalet självmord i Sverige minskar eller ligger relativt still i nästan alla åldersgrupper förutom i denna grupp unga mellan 16 och 24 år. Vi vet att även om det är många fler flickor som upplever att de mår psykiskt dåligt, är det betydligt fler pojkar än flickor som tar livet av sig. Det beror naturligtvis delvis på den stigmatisering som fortfarande finns i samhället när det gäller dessa psykiatriska diagnoser. Detta gör att för få söker hjälp och att de får hjälp alldeles för sent.

Anf. 52 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Väntetiderna ökar både för utredningar och för läkartider, vilket beror på personalbrist och en stor personalomsättning. Det har ingenting att göra med de barn och ungdomar som söker sig dit, vilket insinuerades i statsrådets företrädares uttalande som citerades i interpellationen, utan det handlar helt om resurserna. Jag tycker att detta inte på något sätt är en omöjlig situation. I ett av världens högst beskattade länder borde vi klara av detta.

Jag tycker ändå inte att jag fick ett tydligt svar från statsrådet på frågan om hon delar sin företrädares analys om att väntetiderna kan förklaras av att för många söker hjälp hos barn- och ungdomspsykiatrin. Om statsrådet inte gör det vore det på sin plats med ett klart och tydligt svar här och nu.

Vidare säger statsrådet i sitt svar att hon inte ser någon anledning att betvivla tillförlitligheten i den officiella statistiken för vårdköerna inom barn- och ungdomspsykiatrin. Jag tänkte därför berätta om en nyhetsartikel där jag läste om just detta ämne. Där står följande:

Personal inom barn- och ungdomspsykiatrin, BUP, uppmanas att dölja köerna för neuropsykiatriska utredningar och förvränga bokföring.

I artikeln framkommer det att personal som jobbar på mottagningar i Stockholm uppmanas av chefer att ge barn och ungdomar vård på ett sådant sätt att man får ut så mycket pengar som möjligt. Detta gör man för att dölja att man har långa köer och genom att exempelvis kryssa i vårdplaner som påbörjade, trots att de inte är det. Man bokför också ett besök som flera genom att tala enskilt med både barnen och föräldrarna.

Enligt artikeln säger en psykolog följande: Man delar ut formulär till patienterna för att räkna det som en liten utredning, så att det ger mer pengar. Det är reella missförhållanden som det handlar om. Kliniska överväganden kommer inte i första hand. Samtidigt undanhålls patienter från officiella neuropsykiatriska utredningsköer.

Ett annat sätt att manipulera statistiken är att ta in så många nya barn och ungdomar som möjligt inom vårdgarantins 30 dagar, för att sedan låta dem vänta flera månader på nästa besök. Tycker statsrådet fortfarande att statistiken verkar pålitlig?

Herr talman! När jag läste detta kom jag att tänka på uttrycket: lögn, förbannad lögn och statistik.

Vi kan konstatera att väntetiderna inom BUP ökar, och de ökar trots den kreativa bokföringen. Det säger en hel del om tillståndet inom svensk psykiatri.

Det är skadligt för demokratin att vi har manipulation av officiell statistik i en rättsstat som Sverige. Detta föranleder flera frågor. Den första är: Hur ska det gå att sätta in rätt åtgärder mot den psykiska ohälsan om faktum är fel? Det vill säga: Om vi inte vet hur långa vårdköerna är, hur

ska vi då kunna veta hur mycket resurser som egentligen krävs? Den andra frågan är: Har statsrådet blivit informerad om situationen av sin företrädare, eller är detta någonting helt nytt för regeringen? Detta skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 53 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar för detta inspel. Jag tror att man ändå måste vara mycket tydlig med vissa saker. Det är självklart så att man som vårdpersonal inte ska ha en arbetsmiljö eller en arbetssituation som innebär att man har ett tryck på sig att manipulera siffror för att dölja vårdköer. Om det är så är det dåligt ur alla upptänkliga aspekter. Det är dåligt för dem som är i behov av att nyttja verksamheten. Det är dåligt för den personal som arbetar där, och som antagligen mår mycket dåligt om den behöver arbeta under sådana förutsättningar. Och inte minst är det mycket dåligt relativt sett för politiker som har att fatta beslut på de underlag som de har framför sig för att exempelvis kunna göra bedömningar av vilka resurser som krävs. Låt mig bara vara tydlig i denna del.

Samtidigt är jag mycket medveten om att vi har stora utmaningar inom psykiatrin med tanke på hur situationen har utvecklats under de senaste 10–15 åren i Sverige. Men det gäller inte bara situationen inom psykiatrin eller inom BUP. Om man talar om att det är för många som knackar på dörren till BUP, skulle jag vilja säga att ett bekymmer som vi i allra högsta grad har i dag är att det förebyggande arbetet är alldeles för underutvecklat. Därför har regeringen gjort satsningar för att stärka elevhälsan. Vi får se hur långt det räcker. Man kommer kanske att behöva göra mer för att möta denna utveckling. Men vi har också gjort förstärkningar bland annat på ungdomsmottagningar, instanser där man kan fånga upp tecken på att någonting inte står rätt till. Därmed kanske man också kan förebygga och stötta upp på ett sätt som gör att ungdomar kanske inte behöver söka sig till BUP så småningom, så att det är rätt ärenden som tas om hand i rätt instans. Det är också på det sättet man kan se till att människor får ett optimalt stöd.

Jag tror därför att det är en riktig prioritering som vi gör i denna del när vi nu stärker resurserna till psykiatri och psykisk hälsa generellt. Detta är inte heller bara ett barn- och ungdomsproblem, utan det är ett samhällsproblem som i dag präglar väldigt många människors liv.

När man tittar på sjukskrivningarna – jag är ansvarig även för sjukförsäkringen – är den dominerande anledningen till att människor blir sjukskrivna i Sverige i dag någon form av psykiatrisk diagnos. Det kan vara utmattningsdepression, stress och ångest, och två av tre som drabbas är kvinnor. Detta är någonting som präglar vårt samhälle i stort, vilket kräver ganska mycket eftertanke. Och man kan fundera på vad det är som vi i grund och botten behöver göra för att se till att människor under livet kan ha en bättre psykisk hälsa.

Återigen vill jag säga att det faktum att vi står här i dag och debatterar detta är att detta är en fråga som lyfts fram betydligt mer i dag. Man är öppen med att det kan vara du eller jag eller vem som helst som drabbas av psykisk ohälsa. Det kommer förhoppningsvis att bidra till att minska den stigmatisering som är förödande och som jag tror ligger bakom att vi har en hel del fler självmord till exempel bland unga män än bland kvinnor.

Det måste vara okej, oavsett om man är tjej eller kille, att må dåligt och söka hjälp och få den hjälp som man söker.

Prot. 2017/18:5
15 september

Svar på
interpellationer

Anf. 54 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Jag tycker att statsrådet har en mycket nykter inställning till denna fråga. Att man talar mer om detta också på denna nivå är mycket viktigt.

Om vi ska kunna korta vårdköerna till BUP är transparensen kring dem viktig, så att vi kan förses med adekvat beslutsunderlag för att förbättra situationen för landets barn och unga som är i behov av stöd och hjälp.

Dessutom finns det en principiell aspekt, och det är att svenska folket förtjänar att få veta sanningen om vårdköerna. Därför skulle jag avslutningsvis vilja veta om vi kan förvänta oss några åtgärder för att mörkläggningen av vårdköerna ska upphöra.

Anf. 55 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Man får vara nogga med statistik, och den som jag har på mitt bord i dag ser helt okej ut.

Som jag sa inledningsvis i mitt svar finns det i dag ett pilotprojekt om en nationell modell för uppföljning av Första linjens verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa. Det är i dagsläget 35 verksamheter som deltar i pilotprojektet. Syftet är ju att skaffa oss en ännu bättre bild av tillgängligheten i Första linjens psykiatri.

Jag kommer att följa den här frågan mycket nogga. Så här långt under mandatperioden har regeringen gjort betydande satsningar på området. Självklart har vi också ambitionen att de unga människor som är i behov av stöd från BUP ska få det stödet inom en lämplig och rimlig tid. Där har vi ingen som helst annan uppfattning. Den här regeringen är också beredd att fortsätta att satsa på att vi ska åstadkomma det.

Självklart ska vi också gemensamt förmedla bilden av att ingen som arbetar inom psykiatrin ska behöva känna att man måste dölja vårdköer för att det ska se bra ut för politiken.

När vi utformar incitament kopplade till hälso- och sjukvården, såsom vårdgaranti och annat, ska vi se till att det inte leder till den här sortens problem.

Tack så mycket för en bra interpellationsdebatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2016/17:614 om upprätthållande av abortlagstiftningens intention

Anf. 56 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Emma Henriksson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att abortlagstiftningens intention upprätthålls så att inga foster som kan överleva utanför livmodern aborteras.

Kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter är grundläggande för den svenska feministiska regeringen. En central rättighet är den att själv bestämma över sin kropp, sin sexualitet och sitt barnafödande.

I Sverige har vi en stark aborträtt som regeringen står upp för. En del av denna ordning är att efter utgången av artonde havandeskapsveckan får abort utföras endast om Socialstyrelsen lämnar kvinnan tillstånd till åtgärden. Sådant tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger för aborten. Det framgår tydligt av abortlagen att tillstånd att utföra en abort inte får lämnas om det finns anledning att anta att fostret är livsdugligt. Det ligger på Socialstyrelsens rättsliga råd att göra dessa bedömningar.

Frågan om tidsgränsen för sena aborter rymmer ett flertal svåra medicinska och etiska frågeställningar. Regeringen står bakom abortlagstiftningens nuvarande konstruktion, inom vilken tidsgränsen för sen abort inte blir föremål för politiska bedömningar.

Vidare kan konstateras att det är Inspektionen för vård och omsorg som har tillsyn över hälso- och sjukvården och dess personal och granskar att de följer lagar och andra föreskrifter.

Jag noterar slutligen att Socialstyrelsen har bjudit in till ett möte med anledning av diskussionerna om sena aborter med avsikt att inleda en dialog mellan professionsgrupper och det rättsliga rådet. Jag ser positivt på att en dialog initierats och avser att följa utvecklingen. Jag ser för närvarande ingen anledning till att vidta några åtgärder på området.

Anf. 57 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Tack så mycket, statsrådet!

Precis som jag har skrivit i interpellationen står även Kristdemokraterna bakom den nuvarande lagstiftningen. Samtidigt är detta en otroligt svår fråga, inte minst för alla inblandade – den gravida kvinnan, den andra föräldern om det finns en sådan och också sjukvårdens personal. Det är viktigt att man säkerställer att abortlagstiftningen också upprätthålls.

Den oro som finns nu grundar sig på att personal inom vården har gett uttryck för att det kanske skulle vara acceptabelt att fullfölja en abort i strid med den lagstiftning som vi i dag har. Man säger att det när det föds ett barn efter vecka 22 skulle vara fel att göra livräddande insatser för det barnet. Det är det som har skapat en oro.

Men jag är glad över att statsrådet ger uttryck för att regeringen står bakom den nuvarande lagstiftningen och förväntar sig att den ska följas och att det är denna lagstiftning som vi har och som ska gälla.

Jag vill ändå ställa en följdfråga till statsrådet. Jag ser med glädje på att man har kallat till detta möte och att man inom vårdens professioner – de som ska upprätthålla lagstiftningen – samlas kring dessa frågor.

Om det skulle visa sig att man inom vården inte enas eller om man finner skäl att göra avsteg från nuvarande lagstiftning, kommer statsrådet då att ta ansvar för att regeringen ser över vad som ytterligare behöver göras för att den nuvarande lagstiftningen ska följas och för att barn som har möjlighet att överleva inte ska kunna aborteras?

Anf. 58 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Som sagt var: Den här regeringen står bakom den svenska abortlagstiftningen och den ordning som vi har. Det är inte politiska bedömningar som ska påverka var gränsen sätts. Vi har beslutat om en ordning med ett rättsligt råd med företrädare för professionen som ska göra denna bedömning.

Det är klart att jag kommer att respektera det som det rättsliga rådet kommer fram till. Precis som ledamoten här säger får man acceptera vad rådet kommer fram till och agera utifrån det, oavsett åt vilket håll det skulle vara.

Jag var väldigt tydlig i mitt interpellationssvar när jag sa att detta är en fråga som innehåller svåra medicinska och etiska avgöranden. I det här fallet pratar vi om kvinnor som av synnerliga skäl – jag är övertygad om att Emma Henriksson vet på vilka grunder som man bedömer de synnerliga skälen efter vecka 18 – har fått en abort beviljad. Man har alltså tagit ställning till att det finns skäl att avbryta graviditeten. Det måste man också ha en mycket stor respekt för.

Anf. 59 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Det rättsliga rådet har redan varit tydligt. Man har tagit ställning för att en abort bör vara avslutad innan den 22:a veckan inträder.

Det som är bärande för att den svenska abortlagstiftningen har kunnat stå sig under så lång tid är just för att den är utformad på det sätt som statsrådet lyfte fram som en fördel. Vi står också bakom att det inte ska vara politiska avvägningar som avgör veckogränsen, utan det ska vara medicinsk-etiska avvägningar. Därför är också lagstiftningen utformad så som statsrådet lyfte fram, att tillstånd inte får lämnas om det finns anledning att anta att fostret är livsdugligt. Där är lagstiftningen konkret. Tillstånd får inte lämnas i det fallet.

Men oron finns för att det inom professionerna görs en annan bedömning som skulle kunna innebära att det görs avsteg från lagstiftningens formulering. Det är just formuleringen i lagstiftningen som gör att det inte blir en politisk bedömning. Allteftersom det görs medicinska landvinningar klarar man av att rädda allt fler extremt för tidigt födda barn har det också påverkat när det ges tillstånd till abort.

Enligt uppgifter från bland annat det rättsliga rådets ordförande beviljade man 142 aborter 2015 som påbörjades under vecka 21. För varje enskild person som tar detta beslut eller där det rättsliga rådet har beslutat att bevilja detta är det självklart enormt svåra omständigheter som ligger bakom.

Men för förtroendet för att upprätthålla vår abortlagstiftning är det viktigt att den gräns som vi politiskt har satt upp – den enda gräns som vi ska lägga oss i och som handlar om livsduglighet – också upprätthålls. Därför blir jag lite orolig när statsrådet nu ger uttryck för att man ska ha respekt oavsett vad det skulle kunna vara.

Följdfrågan på detta blir: Menar statsrådet att om det rättsliga rådet eller andra skulle komma fram till att det går att göra avsteg så att man även när barnets liv går att rädda efter att det är framfött ändå skulle avsluta detta liv? Det önskar jag få svar på.

Anf. 60 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi har en tydlig lagstiftning i detta fall. Jag har varit jättydlig med att jag står bakom den. Det här handlar om väldigt svåra medicinsk-etiska frågor. Med anledning av de diskussioner som har förekommit har Socialstyrelsen tagit initiativ till samtal med företrädare för professionen och det rättsliga rådet. Jag kommer naturligtvis att följa denna diskussion. Annars vore det som om jag sa: De kan diskutera precis vad

de vill, och oavsett vad de kommer fram till kommer jag inte att bry mig om det.

Något sådant vore ett oerhört märkligt agerande av ett statsråd som precis har uttryckt att hon ser positivt på att en dialog har initierats och att hon avser att följa den utvecklingen.

Detta är mitt besked till Emma Henriksson i dag.

Med tanke på den debatt vi har här med varandra tror jag att vi ändå behöver gå tillbaka till hur det generellt ser ut när det gäller aborter i Sverige. Jag tror att människor utifrån denna debatt – som naturligtvis är nog så viktig men som ska skötas av dem som är satta att göra det i dialog med varandra – skapar sig en bild av att det handlar om en stor mängd fall. Så är det ju inte.

Både du och jag, Emma Henriksson, vet att antalet tonårsaborter under de senaste tio åren har halverats i Sverige och av alla aborter i Sverige avslutas 94 procent före vecka 12. Det är till och med så att 53 procent av alla aborter avslutas före vecka 7. Det här är vad vi talar om.

I grund och botten handlar vår abortlagstiftning om att värna och stå bakom kvinnors rätt till sin egen sexualitet och sin egen kropp och rätt till att fatta beslut om huruvida man vill bli förälder eller inte.

Anf. 61 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Varje enskilt liv är okränkbart. Även om vi är fullt medvetna om att det bland aborterna handlar om väldigt litet antal – enligt uppgift 142 stycken under 2015 – är varje enskilt liv lika skyddsvärt.

Det är just i situationen när ett barn har fötts efter vecka 22 och huruvida det då har rätt att få sitt liv räddat eller att man försöker att rädda det som komplexiteten har ökat ytterligare. Detta är en del av en fråga som på många sätt är mycket större, men interpellationen gäller inte det.

Av de barn som föds i vecka 22 överlever 40 procent. Det är den medicinska landvinningen som har gjort att fler barn överlever och att fler föräldrar som trots att barnet föds alldeles för tidigt faktiskt kan få ett levande barn. Det innebär dock också att vi måste vara noga med att värna utformningen av dagens lagstiftning som tar fasta på livsdugligheten. Det är en lagstiftning som har fungerat under mycket lång tid, och här i riksdagen har vi en bred och mycket stark uppslutning kring att den måste fortsätta gälla.

Vi kristdemokrater kommer självklart att fortsätta att följa frågan så att nuvarande lagstiftning upprätthålls. Vi kommer precis som statsrådet att följa de samtal som förs. Vår ambition kommer dock hela tiden att stå fast: Tillämpningen ska även i fortsättningen utgå från nuvarande lagstiftning, som tar fasta på livsduglighet.

Anf. 62 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Ingen här har sagt att inte varje liv är okränkbart. Det är naturligtvis den gemensamma uppfattningen liksom att den lagstiftning vi har i dag ska följas. Detta är utgångspunkten.

Men återigen: Det finns svåra medicinsk-etiska frågor när det gäller det här. Som exempel klarar vi i dag att, precis som Emma Henriksson säger, rädda 40 procent av de barn som föds i vecka 22. Men på varje neonatalavdelning fattas det i dialog med föräldrarna och den profession som

jobbar där ibland beslut om att man ska avsluta livsuppehållande åtgärder. Detta sker. Trots det är varje liv okränkbart.

I detta fall talar vi om kvinnor som av synnerliga skäl av Socialstyrelsens rättsliga råd har beviljats en sen abort på grunder som kan handla om skador eller annat. Det finns fruktansvärt mycket skam och skuldbeläggande kvar i Sverige när det gäller kvinnor som gör abort. Många kvinnor mår oerhört dåligt över att behöva fatta sådana beslut.

Det blir därför väldigt svartvitt när Emma Henriksson säger att oavsett vad professionen och den medicinska etiken säger tänker Kristdemokraterna under inga omständigheter fatta några som helst nya beslut i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:5
15 september

Svar på
interpellationer

§ 15 Svar på interpellation 2016/17:598

Andre vice talmannen meddelade att interpellation 2016/17:598 av Fredrik Malm (L) om flytt av ansvaret för arbetstillstånd hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 16 Svar på interpellation 2016/17:605 om skärpt kontroll vid egen ansökan om konkurs

Anf. 63 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Herr talman! Gunilla Nordgren har frågat mig om jag och regeringen skyndsamt är beredda att införa, som en första åtgärd, att en kontroll ska göras hos Polismyndigheten om det föreligger en anmälan om kapad identitet innan en person försätts i personlig konkurs.

Som jag tidigare har uttalat arbetar regeringen mycket aktivt med att stärka skyddet mot bedrägerier och identitetskapningar. Att olovligen använda sig av någon annans identitetsuppgifter är straffbart, och en utredning som pågår tittar nu på hur användningen av falska id-handlingar kan förhindras.

Att utge sig för att vara någon annan i en konkursansökan är hitintills ovanligt. I de fall som det ändå inträffar att en person felaktigt försätts i konkurs finns det möjlighet att omedelbart överklaga beslutet och få det upphävt i högre rätt. Det bästa är naturligtvis att detta aldrig ska behöva ske. Det är därför viktigt att domstolarna är vaksamma på att det trots allt kan förekomma falska ansökningar och vid behov vidtar åtgärder för att kontrollera misstänkt falska uppgifter. Jag avser att noga följa frågan, och om det skulle behövas är jag beredd att vidta åtgärder.

Anf. 64 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Välkommen hit, ministern! Detta är väl din första interpellationsdebatt? Vi känner dock varandra sedan gammalt.

Herr talman! Jag vill tacka för svaret, men jag är inte så nöjd med det. Jag tycker inte att det är så upplyftande. Jag ställde nyligen en skriftlig fråga med samma innehåll. Även då var svaret tunt, och därför blev det en interpellation, så att vi kan debattera detta.

Anledningen är vad som hände Securitas vd i somras. Hans identitet hade blivit kapad i mars, då en person sökte lån i hans namn. Ärendet polisanmälades av den drabbade utan dröjsmål. Denne hade inte fått någon information om huruvida lånet betalats ut, vilken summa det gällde eller vilken typ av lån som söktes.

Den 10 juli blir samma person försatt i konkurs av Stockholms tingsrätt utan att någon tagit kontakt med honom före beslut. Tingsrättens beslut grundades helt på en förfalskad ansökan i vilken denne person begär sig i konkurs. Även denna händelse polisanmälades, herr talman. Beslutet överklagades omgående till Svea hovrätt, som snabbt meddelade att den beslutat att undanröja tingsrättens konkursbeslut.

Bolagsverket hade dock redan hunnit avregistrera personen som styrelseledamot och vd som en följd av konkursbeslutet, dessutom retroaktivt. Då var det uppenbarligen inga problem mellan olika myndigheter, mellan tingsrätten och Bolagsverket.

I ansökan stod: ”Med anledning av att sökanden är på obestånd som inte är tillfälligt anhålles om att sökanden ska försättas i konkurs omedelbart.” Ansökan var undertecknad med en förfalskad namnteckning. En enkel kontroll av namnteckningen eller en koll hos Polismyndigheten av huruvida det fanns en polisanmälan om kapad identitet hade kunnat förhindra detta.

Att man ska legitimera sig när man ansöker om personlig konkurs borde – det trodde jag faktiskt – vara en självklarhet. Hur detta ska ske och om det ska krävas att man identifierar sig med till exempel e-legitimation behöver utredas. Det krävs att lagen ändras. Sedan ska det ju passera riksdagen. Detta tar lite tid, och det har jag förståelse för. Men jag har inte förståelse för att regeringen tydligen inte avser att fatta några snabba beslut om ändrade rutiner med mera som skulle kunna undanröja en del av de här problemen.

Den här personen har alltså omgående avregistrerats som vd och styrelseledamot och kunde inte fatta några som helst beslut. Hovrätten agerade snabbt, men det ställde i alla fall till många problem. Det krävdes mycket arbete för den drabbade personen innan saker och ting kunde rättas till. Anser ministern att detta är okej? Anser ministern att problemet inte är tillräckligt stort för att snabba åtgärder ska behöva vidtas för att förhindra eller i varje fall försvåra att sådant här händer framöver?

Anf. 65 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Herr talman! Nej, jag anser naturligtvis aldrig att en brottslig företeelse är okej. Som jag nämnde inledningsvis arbetar regeringen både aktivt och brett med att komma till rätta med problemen kring id-kapningar. Det är i grunden ett kriminellt beteende, och det bör självklart angripas med straffrättsliga medel.

Som jag sa är id-kapningar i samband med konkursansökningar ändå ovanliga. Betydligt vanligare är att någon falskt utger sig för att vara någon annan, att man upptar ett lån eller ingår ett avtal av något slag i någon annans namn. Därför är det oerhört viktigt att fortsätta arbetet med att vidta generella åtgärder för att brett bekämpa id-kapningar. Detta arbete är och kommer att vara centralt för regeringen.

Vad gäller konkursområdet, som frågan direkt handlar om, är det naturligtvis önskvärt med en god kontroll av vem det är som ansöker om konkurs. Samtidigt är det nödvändigt att en konkurs beslutas så snabbt som möjligt. Det ligger i ett sådant ärendes karaktär. På så sätt förhindras att bland annat andra enskilda hamnar i ekonomiska problem genom att de kanske är ovetande om motpartens ekonomiska ställning och ingår avtal med en motpart för vilken en konkursansökan just handläggs. Det finns en balans i detta som är oerhört viktig att beakta.

Det jag tycker är angeläget att lyfta fram är att det är viktigt att det finns en vaksamhet hos våra domstolar, inte minst mot bakgrund av det fall som Gunilla Nordgren tar upp. Jag kan säga att jag är välbekant med just det fallet och med den händelse som omger Gunilla Nordgrens fråga. Jag vill vara tydlig med att det inte finns något som hindrar en domstol från att till exempel kontrollera identiteten hos den som ansöker – om det finns anledning till det. Men det föreskrivs att många mål och ärendetyper inleds genom en skriftlig ansökan som ska undertecknas egenhändigt, detta för att understryka allvaret. Det gäller inte bara konkursansökningar, utan det gäller naturligtvis också många andra områden.

Anf. 66 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! En namnteckning är lätt att förfalska. Det kan gälla personer som undertecknar officiella årsredovisningar, som i det här fallet, och det kan Gud bevars gälla även våra namnteckningar. En koll av namnteckningen skulle kunna göras vid passenheten eller i körkortsregistret. Det kan också göras en koll hos Polismyndigheten.

Personen hade gjort vad som förväntas och krävs av medborgare, det vill säga lämnat in en polisanmälan. Vid brott – skadegörelse, misshandel etcetera – måste en polisanmälan göras för den fortsatta processen. Det är ett krav som samhället ställer. Men samhället via myndigheter behöver tydligen inte göra sin del.

Ministern säger i sitt interpellationssvar att det här är straffbart. Det är vi helt överens om, och det visste jag redan. Det är ovanligt, var ministern inne på. Ja, än så länge. Men även om det är ovanligt är det ingen ursäkt för att inte göra allt för att förhindra det – på kort sikt och på lång sikt. Det sägs också i svaret att det finns ”möjlighet att omedelbart överklaga beslutet”. Ja, men låt oss säga att man är på resande fot eller inte får reda på det. Det var inte fallet denna gång, men att medborgaren kan överklaga när det har blivit fel är ingen ursäkt. Det är ganska självklart att medborgaren ska kunna överklaga när det är fel.

Sedan är ministern inne på att domstolarna ska vara vaksamma och – som det sägs i interpellationssvaret – vid behov vidta åtgärder. Men domstolarna anser – i alla fall enligt massmedier, och jag tror att det stämmer – att det inte finns något lagrum för dem att ställa sådana här krav. Och vem ska avgöra om det är misstänkt? Ska någon tjänsteman eller någon domare göra detta? Hur ska det gå till?

Jag kan tycka att det bästa vore om ni i regeringen snabbt fattade vissa beslut som kan fattas utan lagändring, för lagändringar tar tid, som vi har varit inne på. Det kan till exempel handla om att man ålägger myndigheterna eller i det här fallet tingsrätterna att göra en koll hos Polismyndigheten. Har medborgaren gjort sin del ska banne mig myndigheten göra sin del!

Jag tror på vad ministern säger om att ni jobbar på det. Jag ser fram emot att det ganska snabbt kommer fram lagstiftning som kräver att man antingen är där själv fysiskt eller kan legitimera sig samt reglerar hur det ska gå till. Jag förstår att det tar lite tid, men det ska inte behöva ta jättelång tid.

Ministern var också inne på att det ska finnas en balans. Ja, ibland är det jättebråttom att skicka ut folk ur styrelser, dessutom retroaktivt – det skedde i det här fallet två dagar bakåt i tiden. Personen får reda på det dagen efter, så det är tre dagar då personen inte vet om att den inte är vd för ett börsbolag. No good, skulle jag vilja påstå!

Den åtgärd man kan vidta som ett första steg i väntan på en ny skärpning av lagen är att kräva att de här kontrollerna görs, så att det officiella Sverige gör lika mycket som vi kräver av medborgarna. Om jag till exempel råkar ut för inbrott, misshandel eller vad det nu kan vara får jag inte ut ett öre av försäkringsbolaget om jag inte har polisanmält det.

Det bästa vore om man kunde fatta snabba och enkla beslut och sedan jobba vidare med frågan. Håller inte ministern med mig om det?

Anf. 67 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Herr talman och Gunilla Nordgren! Jag vill såklart betona att jag ser väldigt allvarligt på att det förekommer falska konkursansökningar. Jag skulle också önska att jag väldigt snabbt kunde instämma i ett konkret förslag, men mitt uppdrag är naturligtvis att se till att ett sådant konkret förslag i så fall rymms inom ett system vi har i dag. Annars krävs lagstiftning. Jag måste också belysa de konsekvenser som kommer att ske i anledning av en förändring.

Som ett första steg avser jag att överväga frågan inom Justitiedepartementet. När händelser inträffar är det alltid så att vi följer dem, uppmärksammar dem och naturligtvis gör en bedömning av om vi behöver gå vidare på något sätt i någon riktning. Jag vet att Gunilla Nordgren delar min uppfattning att det är otroligt viktigt med bra underlag när man ska fatta beslut. Oavsett om det är regeringsbeslut eller riksdagsbeslut är det naturligtvis oerhört viktigt att vi inte bara väldigt enkelt klipper till med ett beslutsförslag.

Jag försöker visa på att frågan är mer komplex sett i ett större sammanhang. Vi vill leva och lever i ett väldigt öppet samhälle. Där finns det i dag väldigt stora möjligheter att skaffa sig information om andra personer. Det följer i kölvattnet ett antal möjligheter att använda det för intressen av brottslig karaktär.

I grunden är det naturligtvis oerhört positivt att vi lever på det sättet. Men det får en del konsekvenser. Därför har det från min sida varit viktigt att i debatten peka på det viktiga utredningsarbete som vi har på gång om skärpta krav och rutiner för svenska identitetshandlingar.

Mitt svar till Gunilla Nordgren är att vi följer frågan och överväger den. Vi vill naturligtvis koppla den till den generella hållning vi behöver till identitetshandlingar.

Anf. 68 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Allt det där är vi överens om. Det finns emellertid det vi inte är överens om. Jag anser att regeringen skulle kunna ge uppdrag till

tingsrätterna att till exempel kontrollera hos Polismyndigheten. Det är en ganska enkel åtgärd som inte behöver passera riksdagen.

När det däremot gäller det generella som ministern är inne på i dessa cyberattackstider och så vidare är det viktigt att det hålls kontroll på detta. Om medborgaren gör sin plikt att anmäla att den har blivit id-kapad tycker jag att det är tingsrättens skyldighet att kontrollera.

Vi kan konstatera att de var väldigt snabba med att kontakta Bolagsverket. Varför hade de då inte kunnat göra en enkel kontroll? Den här personen begär sig själv i personlig konkurs. Finns det någon polisanmälan? Det är hur enkelt som helst.

Vad som skiljer oss åt i åsikterna är inte vad som behöver göras på lång sikt. Där hoppas jag att det kommer ett bra lagförslag så småningom. Men jag är inte nöjd med svaret att man inte är beredd att vidta vissa snabba åtgärder som inte behöver passera riksdagen enbart genom att tala om att tingsrätterna ska kontrollera. Det kan de antingen göra hos passenheten med namnteckningen, med polisanmälan eller bägge.

Det är någonting som man skulle kunna göra från departementets sida snabbt och enkelt och därmed förhindra eller i varje fall försvåra dessa beteenden tills det kommer en ordentlig lagstiftning på plats som ska ha några månader på sig innan den ska träda i kraft. Jag hade önskat att ni hade tagit till er det och också varit beredda att vidta lite snabba åtgärder.

Anf. 69 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Herr talman! Jag vill tacka Gunilla Nordgren för frågan i interpellationen och debatten. Det är en oerhört angelägen fråga. Jag har varit mån om att sätta den i ett större sammanhang. Det är oerhört viktigt att vi talar om det öppna samhället, hur vi hanterar våra identitetshandlingar och att vi säkerställer att det som är direkta brottsintressen åtgärdas i särskild ordning.

Jag vill återkoppla och skicka med att när det gäller att man i det aktuella fallet direkt kontaktade Bolagsverket är det precis så det ska gå till. Det är precis så det ska göras när en konkursansökan kommer in. Det är alldeles korrekt hanterat. Återigen: Det finns inget som hindrar en domstol att ställa frågor i samband med att man behandlar en ansökan. Jag tror att varken Gunilla Nordgren eller jag vet om det finns domstolar som ställer de frågorna.

Det är som sagt en oerhört viktig och angelägen debatt. Jag är övertygad om att vi tillsammans behöver fortsätta att diskutera dessa frågor. Jag ser själv fram emot utredningens förslag och innehåll. Tack så mycket för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2016/17:618 om FN-konventionen om kärnvapenförbud

Anf. 70 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman och ärade ledamöter! Kerstin Lundgren har frågat mig om jag ser att det nu framlagda förslaget till konvention om kärnvapenförbud

innebär en risk för att kunna upprätthålla och stärka NPT-avtalet, vilka alternativa initiativ jag tagit för att främja en framgångsrik översyn av NPT 2020, om jag ser att Sveriges säkerhet måste vara fokus för vårt ställningstagande till den föreslagna konventionen om kärnvapenförbud, om jag och regeringen har samrått med våra nordiska grannar under förhandlingsarbetet runt konventionen för att ta hänsyn till deras åsikter och slutligen vilken förankring av beslutet att rösta för konventionen om kärnvapenförbud som skedde inom regeringen innan Sverige röstade för den.

Frågorna berör flera aspekter, men låt mig inledningsvis ta avstamp i den svenska nedrustningstraditionen. Sverige har sedan länge haft ett brett och djupt engagemang på nedrustnings- och icke-spridningsområdet. I dag ser vi ett höjt tonläge mellan länder med kärnvapen där retorik om hot om användning blivit allt vanligare. Bristen på framsteg i nedrustningsarbetet har också bidragit till att 122 stater i somras bestämde sig för att stödja att en konvention antogs som ger möjlighet att gå vidare med ett regelrätt förbud mot kärnvapen. Vi är beredda att seriöst pröva alla vägar som kan föra oss närmare målet om en kärnvapenfri värld. Ett förbud skulle kunna ge ny politisk energi åt det globala nedrustningsarbetet och stärka normen mot användning och innehav av kärnvapen. I tider av säkerhetspolitisk oro är detta än mer brännande. För regeringen var det därför naturligt att medverka i den FN-mandaterade processen som ledde fram till antagandet av konventionen mot kärnvapen.

Beslutet att rösta för konventionen när förhandlingarna avslutades i somras bereddes på sedvanligt sätt inom Regeringskansliet. Ett löpande arbete med textanalys gjordes under förhandlingens gång och låg till grund för beslutet. Förhandlingsresultatet har naturligtvis varit föremål för en första värdering och analys. I vanlig ordning inför sådana beslut behövs en heltäckande konsekvensanalys som på ett genomgripande sätt går igenom konventionen och dess påverkan på Sverige. Det är därför som regeringen nu kommer att tillsätta en utredning för ändamålet.

Inom ramen för de regelbundna kontakter de nordiska länderna har i aktuella nedrustningsfrågor har förbudskonventionen diskuterats utförligt. Frågan togs upp så sent som förra veckan då jag mötte min finske kollega i Helsingfors. Också under de återkommande möten som hålls mellan de nordiska cheferna för nedrustnings- och icke-spridningsfrågor har konventionen och förhandlingsprocessen tagits upp under det gångna året. Som bekant har vi inbördes kommit till olika slutsatser avseende deltagande i förhandlingsprocessen. Låt mig samtidigt understryka att det i den nordiska kretsen råder bred samsyn i nedrustnings- och icke-spridningsfrågor. Det illustreras också av att vi ofta vid internationella möten håller gemensamma anföranden.

Herr talman! Vår hållning har hela tiden varit att se konventionen i ett bredare perspektiv med icke-spridningsfördraget NPT i centrum. Det är ingen hemlighet att vi från svensk sida hade önskat oss att texten tydligare skulle ge uttryck åt detta synsätt. Sveriges inställning är och förblir att NPT är hörnstenen i detta globala arbete för nedrustning och icke-spridning. Relationen mellan konventionen och NPT blir ett viktigt inslag i det analysarbete som nu inleds.

Sverige är brett engagerat i det förberedelsearbete som inletts inför NPT:s översynskonferens 2020. Vid den första förberedande kommitténs möte i Wien tidigare i år lyftes bland annat nukleär riskreducering, sänkta beredskapsnivåer och genderfrågor fram. Det är helt centralt att denna process leder till konkreta framsteg efter misslyckandet 2015. Sverige kommer att söka bidra aktivt och för löpande dialog med andra länder om hur NPT kan stärkas. Det finns också skäl att påminna om kärnvapenstaternas särskilda ansvar. Genomförande av tidigare gjorda åtaganden, inte minst i NPT:s handlingsplan från 2010, är mer angeläget än någonsin.

Utredningen som nu tillsätts ska belysa konsekvenserna av konventionen för bland annat icke-spridningsavtalet, provstoppsavtalet samt våra försvarspolitiska samarbeten. Direktiven och formerna för denna utredning presenteras i närtid. Efter att utredningen är klar kommer regeringen att ta ställning till ett undertecknande.

Låt mig avslutningsvis framhålla att framsteg på vägen mot en kärnvapenfri värld vore till gagn för svensk och global säkerhet. Att oppositionen inte visar ett större intresse för nedrustningsfrågorna i denna oroliga tid tycker jag är beklämmande.

Anf. 71 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret på mina frågor, eller i varje fall en del av dem!

Herr talman! Centerpartiet vill se en kärnvapenfri värld. Centerpartiet vill se en trovärdig nedrustning av kärnvapen. Centerpartiet stöder fullt ut NPT-avtalet, icke-spridningsavtalet, och vill inte riskera det genom andra globala avtal som kan erodera det. Det gäller likaså provstoppsavtalet som vi kämpar för att få på plats.

Centerpartiet såg klara problem med det förslag till upplägg som fanns för att förhandla fram ett avtal om kärnvapenförbud. Vi såg ändå skäl att delta för att syna och för att bygga broar. Vi var tydliga med att vi inte ville se en plakatpolitik utan en resultatpolitik till följd av den förhandlingen.

Vi såg, herr talman, deklARATIONERNA från kärnvapenstaterna. Ryssland var väldigt tydligt i sin markering om varför man inte skulle rösta för en förhandling kring detta. De pekade på att det var destruktivt och på att det hotade NPT. Vi noterade Japans markering – Japan som i dag är utsatt för återkommande hot från grannen i regionen, Nordkorea. Japan, som är det enda land som har känt kärnvapnens humanitära konsekvenser och konsekvenserna i stort, valde att inte gå in därför att man, precis som andra, till exempel Schweiz och våra grannar Finland och Norge, vill se en värld utan kärnvapen men vill ha en trovärdig nedrustning som inte hotar säkerheten.

Jag noterade också, herr talman, den markering som Sverige gjorde innan förhandlingarna startade. Man röstade ja till att gå in, vilket vi då tyckte var rätt. Den markeringen innebar att avtalet skulle bedömas utifrån om förhandlingarna skett brobyggande och inkluderande och om kärnvapenstaterna inkluderats. Min förväntan var att vi skulle få en svensk röst som agerade i den riktningen – för inkludering, för att kärnvapenstaterna skulle komma med och för att välja andra lösningar om det inte skulle vara möjligt att gå den vägen. Holland var också med och var tydliga med att man ville försöka, ungefär som Sverige, pröva förutsättningarna att få en trovärdig överenskommelse.

Det man kan se, herr talman, är just det som många påtalade, nämligen vikten av att nedrustningen också baseras på en bred säkerhetspolitisk syn. Vi vill att kärnvapen inte ska användas och att de ska försvinna, men vi vill att det görs på ett sätt som är trovärdigt.

Nu har vi resultatet. Det har varit en snabb process som inte har varit brobyggande utan splittrande. Inga kärnvapenstater har deltagit, och det hotar NPT. Ser utrikesministern att Sveriges säkerhet måste vara i fokus för vårt ställningstagande till den framförhandlade konventionen? Och ser utrikesministern att konventionen innebär en risk för att kunna upprätthålla och stärka själva NPT-avtalet?

Anf. 72 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är faktiskt regeringen som driver resultatpolitik och inte plakatpolitik. Det enklaste av allt är att stå över allt och säga: Vi är emot kärnvapen. Vi lever i en tid när arsenalerna moderniseras, när det blir en spridning och när man inte lever upp till icke-spridningsavtalet. Ni har ju inte funnits någonstans i den debatten. Oppositionen har över huvud taget inte engagerat sig, och när jag har träffat civilsamhällesorganisationer som engagerar sig berättar de att de har bjudit in er flera gånger men att ni inte kommer.

Jag tror i själva verket, Kerstin Lundgren, att när ni ändrade linje och inställning till Natomedlemskap tystnade också Centerpartiets röst. Det är väldigt tråkigt.

Jag gjorde precis tvärtom. Den här regeringen tog ned Sverige från åskådarläktaren, där inte minst min företrädare hade placerat Sverige. Jag påminner mig om att när Sverige lämnade till exempel New Agenda Coalition, som arbetade mot kärnvapen, sa Kerstin Lundgren att det var viktigt att det inte skickade ut en bild av att Sverige omprioriterade kärnvapenfrågan, och hon kritiserade detta. Då blev det i stället så att vi välkomnades med öppna armar tillbaka in i FN-sammanhang för att diskutera hur vi hittar en väg framåt. Det har ju inte fungerat. Kärnvapenstaterna är bestämda när det gäller att hålla fast vid sina kärnvapen, och dessutom fungerar inte heller avskräckningsdoktrinen så som man hade förväntat sig eller velat att den skulle fungera.

Så vad gör vi då, annat än att bara säga allmänt att det är klart att vi är emot kärnvapen? Vi måste arbeta med andra länder. 122 av världens länder röstade faktiskt fram den här konventionen och bestämde sig för att det är tid att vi signalerar tydligt och bildar norm. Det är lika mycket det som det handlar om, precis som det har varit i tidigare internationella konventioner som har förbjudit massförstörelsevapen. Man tvingar kärnvapenländerna att acceptera att det här ska vara normen. Det här är det sista massförstörelsevapen som vi inte har ett internationellt förbud mot. Om inte nu, när ska ett land som Sverige och en svensk utrikesminister tala för kärnvapenedrustning och mot kärnvapen användning? Om inte nu, när?

Vi arbetar förstås mycket aktivt för att också försöka bygga en bro. Men det var tydligt hur kärnvapenländerna reagerade. Ska vi vika oss för det? Är det linjen? Ska vi säga att de ska få veto i den här frågan och att resten av världens länder därmed inte ska våga sätta sig upp mot kärnvapen och faktiskt insistera på att det här är en väg framåt som just bildar norm?

Det är riktigt att förhandlingen gick osedvanligt fort. Många som deltog tyckte att det var osedvanligt framgångsrikt att man faktiskt kunde

komma överens. Men precis som sedvanligt är måste man också granska exakt hur vi ska tolka varje paragraf, hur vi ska översätta det om vi vill skriva under och hur det påverkar våra samarbeten. Vår fördel är att vi är militärt alliansfritt. Vi har friheten att säga ifrån mot kärnvapen och samtidigt försvara våra samarbeten.

Prot. 2017/18:5
15 september

Svar på
interpellationer

Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag vet att Margot Wallström, utrikesministern, är engagerad i kärnvapenedrustning och har varit det under hela sitt liv. Men det finns fler som har varit och är engagerade. Jag har själv deltagit både i NPT-översynen 2010, som ändå nådde fram till någonting, och NPT-översynen 2015 som inte nådde fram till ett resultat därför att det var för stor splittring. Det fanns också andra skäl bakom det hela.

Rysslands agerande då var mycket tydligt. Andra länder var också tydliga, men särskilt Ryssland var det. Mot bakgrund av den säkerhetspolitiska verklighet vi har är det naturligtvis viktigt att vi försöker nå fram om vi verkligen vill nå resultat och inte bara statements. Det finns många länder som inte är kärnvapenstater men som ändå inte har valt att gå med, dels för att man måste ha en bred säkerhetspolitisk analys, dels för att man tycker att det är viktigt att försöka bygga broar och ta sig fram på de områden som finns och inte på nytt hamna i ett läge som kanske 2020 kommer att splittra och till och med i värsta fall helt låta avtalet, NPT-översynen, gå i stå.

Jag tycker, herr talman, att det är bekymmersamt att utrikesministern i sitt senaste inlägg så tydligt verkade vara på det klara med att det här avtalet är bra och riktigt. Det är uppenbart att utrikesministern har ambitionen att Sverige ska skriva under avtalet. Det blir förvånande för mig, för jag ser att det finns ett humanitärt perspektiv och att det är mycket tydligt att vi vill ha en värld utan kärnvapen – men vägen dit måste inkludera och bygga broar. Annars når vi inte resultat utan ställer oss i ett hörn. Det må vara i trevligt sällskap, men det leder inte framåt.

Vi har nog svårt att hitta vägar framåt för att lösa det vi nu ser i Nordkorea. Varken NBT-avtalet eller NPT-avtalet har i det läget räckt, men vi måste komma framåt. Då är det inte mer splittring utan mer brobyggande som krävs.

Det krävs också att man har en tydlig helhetssyn på detta. Det behövs en balanserad nedrustning, som den tidigare socialdemokratiska statsministern i Norge, Jens Stoltenberg, uttryckte det, så att den blir trovärdig. Det behövs också en trovärdig uppföljningsmekanism. Där är vi inte i dag. Många har också kritiserat det.

Om man befinner sig i Costa Ricas säkerhetspolitiska miljö kan det måhända vara en helt annan situation. Men för ett land som Sverige, i Östersjöregionen, är det centralt att se vikten av en balanserad nedrustning, både av taktiska kärnvapen och av övriga kärnvapen. Där är vi inte, med den signal som utrikesministern nu ger.

Ser utrikesministern över huvud taget en risk för att konventionen kan leda till att kärnvapenstaterna och andra stater inte vill gå vidare med NPT-översynen?

Anf. 74 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag hör något lite försåtligt. Jag tror i själva verket att Natoargumentet är väldigt viktigt för Centerpartiet och oppositionen. Jag tror att man vek ned sig när man märkte att det kom kritik från Natohåll och från kärnvapenstaterna.

Jag har inte hört några andra förslag på hur det här ska gå till. Det här är det bästa vi har just nu. Det är en markering från världssamfundet. 122 länder säger: Det här måste vara normen. Vi måste få ett förbud mot det sista massförstörelsevapnet.

Vi har upplevt det här förut, att kärnvapenländerna försvarar sin rätt att behålla kärnvapen. Vi har också sett det med klustervapen och landminor. Och vi såg det när det humanitära initiativet kom till stånd. Då blev det en enorm reaktion.

Det är klart att man utövar påtryckningar på sina allierade. Vi kan också fråga oss vad som hände när Nederländerna till slut inte vågade rösta som de nog egentligen hade velat.

Vi måste vara uppriktiga, Kerstin Lundgren. Ni säger att det är viktigt att reda ut den här länken och att se till att det vi gör fungerar förstärkande. Det var också avsikten med den här konventionen. Det finns inga andra avsikter.

Jag kan rekommendera debattartikeln i Dagens Nyheter. Författarna börjar med att säga att så här ser det ut i dag. Om man nu vill att det ska finnas som avskräckning och accepterar att det ska finnas ett kärnvapenparaply, vilket man är beredd att göra om man förespråkar Natomedlemskap, säger forskarna och experterna: ”Avskräckning kräver högst några hundra vätebomber, men Ryssland och USA har cirka 7 000 vardera.” Och länderna vill gärna modernisera sina arsenaler ytterligare.

Vi kan såklart säga att det inte fungerar. Icke-spridningsavtalet fungerar inte som det borde just i dag. Tanken är att vara ytterligare normbildande. Det var ursprunget.

Vi måste också titta på hur vi ska få med kärnvapenstaterna i någon form av dialog. Det är ingenting som utesluter det än så länge. Det handlar om hur man ska bygga, hur man ska föra debatten vidare.

Man ska inte underskatta syftet. Man ska förstå det. Man ska inte heller dölja sig bakom helt andra argument. Vad är alternativet? Finns det något annat initiativ som är realistiskt i dag? Och hur ska det se ut?

Det här fungerar trots allt som det var tänkt, som en påtryckning och en tydlig politisk signal från 122 av världens länder mot kärnvapenstaterna: Det här är oacceptabelt. Titta vilken fara det försätter oss i!

Just nu är alltså rätt tid att diskutera det.

Vi är inte helt nöjda med alla texter, som det kan vara i sådana här fall. Men det behöver inte betyda att allt i konventionen är dåligt. Det kan också handla om tolkning. Därför måste man titta ordentligt på vad det skulle innebära.

Vi argumenterar såklart för att Sverige kan göra både och. Vi kan markera och ha en tydlig politik mot kärnvapen, och vi kan försvara våra samarbeten. Och det kommer vi att fortsätta göra.

Anf. 75 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Den egna tolkningen kan man ju göra. Den kan utrikesministern göra på egen hand. Men frågan är om andra håller med om utrikesministerns tolkning. Om så inte är fallet sitter man så att säga lite sämre till. Därför var en av frågorna ifall regeringen har gjort en analys av de säkerhetsmässiga konsekvenserna av ja-rösten. Det var nämligen inget som syntes i argumentationen när vi först noterade utrikesministerns artikel.

Herr talman! Utrikesministern säger att det är en markering. Men vi har gjort mängder av markeringar, utan att det har lett till resultat. Då är det viktigt att fundera på hur man ska komma vidare och nå resultat. Det kan bara byggas om man ser samlat på nedrustning och säkerhet. Det går inte att se det bara från den ena sidan. Man måste också se den andra sidan. Det blir uppenbart när vi tittar på hur till exempel Japan har resonerat.

Herr talman! Lite bekymmersamt är det ändå. Jag utgår från att regeringens uppfattning är att man vill skriva under det här avtalet. Om man anser att man har lagt ut bron till den underskriften genom att rösta ja men inte har undersökt och tagit hänsyn till konsekvenserna för vår säkerhet, vilket skulle kunna innebära att man i nästa skede inte kommer att kunna skriva under, faller den markering som Sverige har gjort. Då har man sålt smöret och tappat pengarna, herr talman. Det leder inte heller till framgång för vare sig nedrustningsprofilen eller till kärnvapennedrustningsresultat.

Jag tror att utrikesministern har fastnat i Natospåret och Natodiskussionen och gör det mer som en markering.

Anf. 76 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är precis tvärtom. Den här konventionen skulle innebära ett förbud av det sista massförstörelsevapnet som ännu inte omfattas av internationell lag och ordning. Det är det det går ut på.

Men i det här skedet är det också en tydlig signal. Andra som har skrivit under och är klart för konventionen tar också tid på sig, för att titta på sina samarbeten men också på länkarna till andra avtal.

Vi måste fortsätta diskussionen om hur vi ska bygga en bro så att vi så småningom får med kärnvapenstaterna i en diskussion om kärnvapennedrustning. Det är viktiga uppgifter. Och de försvinner inte för att man i så fall har en konvention.

Det är självklart att vi måste granska alla de aspekterna innan vi så småningom skriver under och ratificerar. Men vi har startat arbetet med önskan om att göra någonting i den oroliga och farliga tid vi lever i, då länder börjar hota på allvar med att använda kärnvapen – det är inte bara som avskräckning, utan man anser att det skulle vara realistiskt att sätta in sådana. Då måste vi göra någonting. Världen måste säga ifrån. Det är bakgrunden till det här, och det är det man ska förstå.

Det har fungerat på liknande sätt när tidigare konventioner har kommit till. Det har blivit en ganska stark opinion. Människor har reagerat. Länder har också tvingat kärnvapenländer och andra som ursprungligen har varit emot att acceptera, och så småningom har ett reellt nedrustningsarbete påbörjats.

Prot. 2017/18:5
15 september

Svar på
interpellationer

Vi fortsätter kampen mot kärnvapenspridningen. Och vi menar, till skillnad från den förra regeringen, att vi ska fortsätta engagera oss i det här arbetet fullt ut. Och vi kommer att försvara våra samarbeten.

Vi ska naturligtvis granska noga hur konventionen kommer att påverka oss på alla dessa områden.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 september

2017/18:3 Ett nationellt skogsprogram

av *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:4 Kraftiga kostnadshöjningar för sjöfarten

av *Anders Åkesson* (C)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:5 Polisens prioriteringar och barnkonventionen

av *Christina Örnebjär* (L)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2017/18:6 En bra uppkoppling i hela Sverige

av *Anna Wallén* (S)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:7 Polisens utredningar av sexualbrott

av *Roger Haddad* (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:8 Frihandelsavtalet med Kanada

av *Lars Hjälmered* (M)

till statsrådet Ann Linde (S)

2017/18:9 Försvarets utökade skjutningar över Vättern

av *Johan Andersson* (S)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:10 Kvoter för torskfisket

av *Isabella Hökmark* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 14 september

2016/17:1859 Konventionen om förbud mot kärnvapen

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:1860 Kronofogdens handläggningstider

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1862 Undervisningskvaliteten i skolan

av *Ann-Britt Åsebol* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2016/17:1867 Omlokaliseringen av Strålsäkerhetsmyndigheten

av *Maria Weimer* (L)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:1868 Kvarkentrafiken

av *Nina Lundström* (L)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2016/17:1873 Förbud mot ålfiske i Östersjön

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

Prot. 2017/18:5

15 september

-----

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 12.48.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 11 anf. 39 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Prövning av yrkande om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven (S)	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
Anf. 2 ANDERS YGEMAN (S)	1
Anf. 3 JESSICA POLFJÄRD (M)	2
Anf. 4 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	2
Anf. 5 JONAS ERIKSSON (MP)	3
Anf. 6 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	4
Beslut	4
§ 2 Förnyad bordläggning	5
§ 3 Anmälan om ordförande i utskott	5
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	5
§ 5 Anmälan om granskningsrapport	5
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	6
§ 7 Svar på interpellation 2016/17:583 om politisering av utredningsväsendet	6
Anf. 7 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	6
Anf. 8 JOHAN HULTBERG (M)	6
Anf. 9 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 10 JOHAN HULTBERG (M)	8
Anf. 11 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 12 JOHAN HULTBERG (M)	10
Anf. 13 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
§ 8 Svar på interpellation 2016/17:584 om trygghet i utsatta områden	11
Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
Anf. 15 JOHAN HULTBERG (M)	12
Anf. 16 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	13
Anf. 17 JOHAN HULTBERG (M)	14
Anf. 18 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
Anf. 19 JOHAN HULTBERG (M)	16
Anf. 20 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
§ 9 Svar på interpellation 2016/17:591 om regeringens åtgärder kring återvändare som stridit för IS	18
Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	18
Anf. 22 ROGER HADDAD (L).....	19
Anf. 23 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20

Anf. 24 ROGER HADDAD (L).....	21
Anf. 25 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	22
Anf. 26 ROGER HADDAD (L).....	23
Anf. 27 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	23
§ 10 Svar på interpellation 2016/17:597 om trygghet i vården	24
Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	24
Anf. 29 BARBRO WESTERHOLM (L).....	25
Anf. 30 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	25
Anf. 31 BARBRO WESTERHOLM (L).....	26
Anf. 32 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	27
Anf. 33 BARBRO WESTERHOLM (L).....	28
Anf. 34 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	28
§ 11 Svar på interpellation 2016/17:595 om arvoden i bolagsstyrelser	28
Anf. 35 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	28
Anf. 36 HANS ROTHENBERG (M)	29
Anf. 37 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	30
Anf. 38 HANS ROTHENBERG (M)	31
Anf. 39 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	32
Anf. 40 HANS ROTHENBERG (M)	33
Anf. 41 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	34
§ 12 Svar på interpellation 2016/17:599 om överbeläggning inom akutsjukvården	34
Anf. 42 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	34
Anf. 43 LOTTA FINSTORP (M).....	35
Anf. 44 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	36
Anf. 45 LOTTA FINSTORP (M).....	37
Anf. 46 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	38
Anf. 47 LOTTA FINSTORP (M).....	39
Anf. 48 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	40
§ 13 Svar på interpellation 2016/17:601 om väntetider inom barn- och ungdomspsykiatri	40
Anf. 49 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	40
Anf. 50 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	41
Anf. 51 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	42
Anf. 52 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	43
Anf. 53 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	44
Anf. 54 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	45
Anf. 55 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	45

§ 14 Svar på interpellation 2016/17:614 om upprätthållande av abortlagstiftningens intention.....	45
Anf. 56 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	45
Anf. 57 EMMA HENRIKSSON (KD).....	46
Anf. 58 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	46
Anf. 59 EMMA HENRIKSSON (KD).....	47
Anf. 60 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	47
Anf. 61 EMMA HENRIKSSON (KD).....	48
Anf. 62 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	48
§ 15 Svar på interpellation 2016/17:598.....	49
§ 16 Svar på interpellation 2016/17:605 om skärpt kontroll vid egen ansökan om konkurs.....	49
Anf. 63 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S).....	49
Anf. 64 GUNILLA NORDGREN (M).....	49
Anf. 65 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S).....	50
Anf. 66 GUNILLA NORDGREN (M).....	51
Anf. 67 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S).....	52
Anf. 68 GUNILLA NORDGREN (M).....	52
Anf. 69 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S).....	53
§ 17 Svar på interpellation 2016/17:618 om FN-konventionen om kärnvapenförbud.....	53
Anf. 70 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	53
Anf. 71 KERSTIN LUNDGREN (C).....	55
Anf. 72 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	56
Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (C).....	57
Anf. 74 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	58
Anf. 75 KERSTIN LUNDGREN (C).....	59
Anf. 76 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	59
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	60
§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor	60
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 12.48.	61